



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennytte forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

der offentlige Examens

i den videnskabelige Realskole i Marhuis,

fra 14de til 19de Juli 1853.



Statens
Pædagogiske Studiesamling
København V.

**Jubbundelseskriſt
til
den offentlige Eramen**

i den videnskabelige Realſkole i Aarhuis

fra 14de til 19de Juli 1853,

indeholdende

Efterretninger om Skolen

for Skoleaaret 1852—53

af

G. C. Nielsen,
Skolens Rector.



Aarhuis.

Tryft i Stiftsbogtrykkeriet.

A. Hæreforfatning.

a) Klasseinddeling, Fag- og Tidelfordeling.

Skolens sex Klasser have Fagene og Tiden været fordelede saaledes som nedenstaende Tabel angiver:

Fagene.	Klasse.						Sum.
	VII	VI	V	IV	III	II	
Dansk	3½	4	4	4	4	6	25½.
Tydk.	3½	4	4	4	4	5	24½.
Franßk.	4	4	3	4	4	5	24.
Engelsk.	2	2	2	2	2	—	10.
Religion	2	2	2	2	2	2	12.
Historie.	2	2	2	3	2	2	13.
Geographi	2	2	2	1	2	2	11.
Arithmetik	3	3	3	3	—	—	12.
Geometri	2	2	3	3	—	—	10.
Geometrisk Tegning . .	—	—	—	—	2	—	2.
Regning (a)	1	1	1	2	4	4	12.
Physik	3	3	2	—	—	—	8.
Chem.	2	—	—	—	—	—	2.
Naturhistorie.	2	2	2	2	2	2	12.
Skrivning (b)	—	1	2	2	4	4	7.
Tegning (c)	2	2	2	2	2	2	6.
Sang (d)	2	2	2	2	2	2	3.
Gymnastik (e)	2	2	2	2	2	2	4.
Alt							198.

- a) VI og V Klasse have følles Regnetime. b) IV Klasse har følles Undervisning i Skrivning med III Klasse, og II Klasse med I Klasse. c) VI Klasse tegner sammen med V Klasse, IV Klasse med III Klasse og II Klasse med I Klasse. d) Ved Sangundervisningen ere Eleverne fordelede paa 3 Stemmer, og 1ste Stemme udgjør første Parti, medens 2den og 3die Stemme udgjøre 2det Parti. En Time anvendes til Sang med alle Stemmer; to til Sang med hvert Parti for sig; een endelig i klaret Begyndelse til foreløbige Øvelser med de sidst tilkommne Disciple. e) Ved Undervisningen i Gymnastik udgjøre VI, V, IV og III Klasse 1ste Parti, II og I Klasse 2det Parti.

*

*

*

Den Afvigelse fra den sædvanlige Anordning af visse Fag i II Klasse og mest i I Klasse, der i forrige Mars Program omtales at være gjort i Begyndelsen af hønt Skoleaar, har Forholdene nuar ikke givet Lejlighed til efter at probe.

b) De gjennemgaaede Pensæ.

VI Klasse.

Dansk.

Flores Haandbog og Thorstens Udsigt over den danske Literatur ere blevne lagte til Grund for en sammenhængende Oversigt over den danske Literatur, alt imellem med Prover af de forskellige Forfattere. Særligt er der gjennemgaaet „Umleth“, af Dohlschläger og et Afsnit af Holbergs „Niels Klim“.

Af Holsis poetiske Læsebog have Disciplene gjennemgaaet følgende Digte: 1) Venskab, af Rahbek; 2) Den norske Hyrdedrengs Sang, af Frimann; 3) Marthas Kilde og 4) Nemí, af Bottcher; 5) Loke skaffer Klenodier og 6) Digterens Hjem, af Dohlschläger; 7) Glæde over Dan-

mark, af P. Møller; 8) Føraar om Vinteren, 9) Baaren og 10) Freden, af Heiberg.

Disciplene have ugentlig leveret en Afhandling, i Almindelighed af rationel og rationel-historisk Art, hvortil de forud have maattet udarbejde Dispositioner, som Læreren har gjennemseet, vel ogsaa efter Omstændighederne gjennemgaat for dem eg lader dem omarbejde. — Til Exempel anføres følgende Øpgaver: Hvorledes benyttes Herien virkelig til Forfriskning? — Hvad lærer den hellige Skrift om det tilkommende Liv? — Ørdsproget: „De smaa Tyre hænger Man, de store lader Man løbe.“ — Kunne vi selv hjælpe os til Erhvervelsen af et langt Liv? — Reformationen. — Ørdsproget: „Enhver er sig selv nærmest.“ — Om de hellige Skrifters Troværdighed. — Danmark er et lidet fattigt Land. — Om de protestantiske-kirkelige Fester. — Er Religionen nødvendig for Menneskene? — Vensteb. — Udvilling af den sjette Bon i Faderbor. — Soldaterliv. — Hvilken Betydning har Christi Opstandelse for den christelige Troesbevidsthed? — Den græske Frihedskamp. — Hvilken Aarstid er den sjonnest? — Den viderste Dag; bibelsk-historisk Fremstilling.

Tydsl.

Af Schillers Wallenstein er gjennemgaat: „Wallensteins Tod“.

Af Müngs og Jürs's Lærebog for de højere Klasser er læst: S. 301—309 og 383—392.

Af Grammatiken er Formlæren repeteret efter Müngs Bejningsformer; Hovedafsnittene af Ordforståelsæren gjennemgaat efter Müngs det Vigtigste af det tydste Sprogs Syntax.

Til Øvelse i at oversætte mundtlig fra Dansk paa Tydsl er oversat af Flors Haandbog S. 498—506 og 488—492.

Stuul efter Lorenzens Stuulbøsser.

Franſk.

Af Borrings Etudes littéraires er læst fra S. 242--348.

Af Borrings franske Stiløvelser er læst fra Stykket 76 til Stykket 100.

Af Borrings franske Grammatik er repeteret det Meste af Syntaxen.

Stil og Dictat ere i Neglen skrevne hver Uge.

Før at øve Klassen i Selvlesning er brugt Colomba af Mérimée.

Engelsk.

Af Coopers „the Spy“ er læst fra Begyndelsen af Bogen til til Side 103.

Af Japhet in search of a father er læst Slutningen.

Engelsk Formlære af Mariboe er repeteret.

Stil og Dictat ere i Neglen skrevne hver Uge.

Religion.

Herslebs større Bibelhistorie.

Brevet til de Ebræer.

Af og til er der forelæst Disciplene forskellige Afsnit af L. Chr. Müllers Bibelhistorie saavel som af den Augsburgiske Confession.

Historie.

Læst Allens Danmarks Historie, og af Verdenshistorien fra Revolutionen af 89 til 1815.

Geographi.

Læst hele Wesschows Læsebog.

Mathematik.

Stereometrien efter Mundts Lærebog.

Ramus's Trigonometri: Indledning og den plane Trigonometri. Det Læste er indebet ved Opgaver.

Regning.

Ursins Regnebog fra Procентregning.

Naturhistorie.

Af Bramsens og Dreibers forfattede Lærebog i Zoologi og Botanik er læst Zoologien og storstedelen af Botaniken.

Physik.

Mechanisk Physik, chemisk Physik og Meteorologi efter Silsverbergs Lærebøger.

Chemi.

Thomsens Lærebog i den uorganiske Chemi indtil Jern.

V Klasse.

Dansk.

Igjennem Flors Haandbog ere Disciplene blevne gjorte fortrølige med Hovedepokerne i Fædrelandets Literatur og dens meeest fremtrædende historiske og poetiske Frembringelser. Særstilt er gjennemgaat: Den honette Ambition af Holberg, et Afsnit af samme Forfatters Peder Paars og af Dehlschlägers Palnatole.

Efter Holsts poetiske Lærebog ere følgende Digte blevne gjen-nemgaaede: 1) Fragment af Camoens, af Sch. Staffeldt; 2) En Sommerdag, 3) Taafinge og 4) Knud den Store, af Dehlschläger; 5) Morten Luther, af Grundtvig; 6) Murad, af Chr. Winther; 7) St. Helena og 8) Sonnetter 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, af P. Müller; 9) En Veninde og 10) Serenader 1, 2, 3, af H. P. Holst.

Hver Uge er der leveret en Stiil, sædbvanlig af historisk eller rationel-historisk Art, hvortil Disciplene forud have maattet udarbejde Dispositioner under Lærerens Tilsyn og Veisedning. Til Exempel anføres følgende Opgaver: En Karavanerejse. — Jordens. — Lusten. — Ilden — Vandet. — Vore ældste Forfaedres Dyder. — Tapperhed. — Gjerrighed, en Nod til alt Ondt. -- Jordbeskrivelse. — Middelalderens Literatur i Norden. — Vore ældste For-

fredres Levemaade. — Dueposten (Fortælling af egen Opfindelse). — Tæknemlighed. — En Staalpens Historie. — Døden. — Ærgjerrighed. — Middelalderens Midderliv. — Oldtidsminder. — De danske Folkeviser. — Guds Alabenbaresser i Verden før Christus. — Luftphænomenerne. — Ærbodighed for de Gamle.

Tydk.

Af Jürs og Müngs deutisches Læsebuch für die mittleren und nächstobersten Classen er læst: S. 28—67, 159—176, 270—280 og 301—310.

Af Grammatikken er Formlæren fuldstændig repeteret efter Müngs Bejningsformer; af Ordsoejningslæren ere alle vigtigere Regler gjennemgaaede mundtlig (med Henviisning til Müngs Syntax) og indovede under Læsningen og ved Stilene.

Til Øvelse i at oversætte mundtlig fra Dansk paa Tydk er gjennemgaaet af Flors Haandbog S. 385—393.

Stil (1—2 Gange om Ugen) efter Lorenzens Stiløvelser.

Franſk.

Af Borrings Læsebog for Mellemklasser er læst fra Side 90 til 178.

Af Borrings franske Stiløvelser er læst fra Stykket 49 til 65.

Af Borrings franske Grammatik fra Adverbene til Læren „om Subjonetif“.

Stil og Dietat ere i Reglen skrevne hver Uge.

Før at øve Klassen i Selvlesning er læst paa Skolen Grimms Fabler, oversatte paa Franſk, Pierre et Pierrette og Contes devenus histoires af Madame Belloz.

Engelsk.

Af Japhet in search of a father af Marryat er læst fra Begyndelsen af Bogen til Side 95.

Dictat og Stil ere i Regelne skrevne hver Uge.
De uregelmæssige Verber ere repeterede.

Religion.

Balles Lærebog 6te, 7de og 8de Kapitel. De øvrige Kapitler ere repeterede.

Herslebs større Bibelhistorie, fra 3die Periode i det nye Testamente Historie indtil Anhænget.

Psalmer: Nr. 562, 568, 593, 601 og 610.

Bibelæsning: Apostlenes Gjerninger.

Historie.

Efter Bohrs Lærebog er læst af Middelalderens Historie fra Frankrigs og Englands Kamp til Enden; desuden af den nyere Historie til omrent 1718.

Geographi.

Efter Velschows Lærebog er læst: Asien, Afrika, Amerika og Australien.

Mathematik.

Mundts Geometri: den praktiske Deel og den theoretiske repeteret.

Fallesens Arithmetik: Moduddragning, Ligninger af 2den Grad, Progressioner, Logarithmer og Rentesregning; det forhenværende læste repeteret.

Det næste indebet ved Opgaver.

Regning.

Efter Ursins Regnebog sammensat Reguladetri og Procentregning.

Naturhistorie.

Af Bramsens og Drejers fortfattede Lærebog i Zoologi og Botanik er læst fra Side 93—147 (o: Leddyrene og Blæddyrene).

Physik.

Efter Silsverbergs „Chemisk Physik“ og „Mechanisk Physik“

er gjennemgaaet: Electromagnetismen, Thermoelectriciteten, Legemernes almindelige Egenslaber, de faste Legemers og de flydende Legemers Ligevægt, samt af de luftformige Legemers Ligevægt indtil Luftpompen.

IV Klasse.

Dansk.

Af Holsts prosaiske Læsebog ere følgende Stykker blevne gjennemgaaede: 1) Alstertavlen, af Ingemann; 2) Krigsoperationer, af Engelstoft; 3) Tyrkerne vor Wien, af Samme; 4) Ludvig Holberg, af Dohlschlæger; 5) Thorvaldsen, af Samme; 6) Om Jordens Electricitet, af Schoutv; 7) Før Ballet, af Heiberg; 8) Grib det evige Liv, af Müntster; 9) Maleren, af Heiberg; 10) Det første Besøg, af Samme; 11) Hjemvee, af Birkner.

Af Holsts poetiske Læsebog er gjennemgaaet følgende Digte: 1) Torsten og Trine, af G. Varestrup; 2) Maar mit Øje er luft, af H. P. Holst; 3) Strandvejen, 4) Hjemvee, 4) En Sommerdag, 6) Kattegat, 7) De trende Kirketaarne, alle af Dohlschlæger; 7) Liden Gunnar og 8) Elegi, af Ewald; 9) Den Undvugne og 10) Sangens Mø, af Wilster.

Disciplene have ugentlig leveret en Stüll af historisk, som oftest beskrivende Art, hvortil de forud have maattet udarbejde Dispositioner under Lærerens Tilsyn og Bejledning. Til Exempel anføres følgende Opgaver: Jernbanen. — Krægsvl. — Skibsfart. — Vinterens Fornojelser. — Beskrivelse af Skibbrud. — En Ildebrand. — Udvandring. — En Jagt. — Bjergværk og Bjergværksdrift. — Himmellegemerne. — Ilden. — Apostelen Peters Historie. — Handelen. — Thorvaldsen, en Lernetsbeskrivelse. — Metallerne. — Guldsgraveren, en Fortælling. — Nomadetid.

— Beskrivelse af et Landstak. — Negerslaveriet. — Naar Noden er størt, er Hjælpen nærmest, en Fortælling. — Tobakken, en physisk-historisk Beskrivelse.

Sproglæren er paany blevne gjennemgaaet i sine vigtigste Afsnit og under Læsningen indøbet, navnlig: Perioden, Sætningsernes Analyse og Ordflæssingen.

I Skaret Løb har Læreren afværende selv foredraget og ladet Disciplene foredrage Dohlsenschlägers Beeringerne i Mikkelgård og Holbergs Den Begegelsindede.

Tydsf.

Af Mungs og Zürs's Læsebuc für die mittleren und nächstobersten Klassen er læst: Side 1—17, 109—116, 131—159 og 270—274.

Af Grammatiken er Formlaeren fuldstændig læst og repeteret efter Mungs Bevningsformer; de vigtigste Regler af Ordfejningslæren ere gjennemgaaede mundtlig og indøvede deels ved Analyse under Læsningen deels ved Stilene.

De skriftlige Øvelser have bestaaet i Stil efter Lorenzens Stiloøvelser og af og til Extemporalstile.

Franſl.

Af Borring's Læsebog for Mellemklasser er læst fra Begyndelsen af Bogen til Side 82.

Af Lassens Stiloøvelser, andet Afsnit, ere de 26 første Stykker læste.

Af Borring's franske Grammatik ere de regelmæssige Verber læerte.

Stil og Dictat ere i Reglen skrevne hver Uge.

Før at øve Klassen i Selvlæsning er brugt Grimms Eventyr, oversatte paa Fransk og Pierre et Pierrette.

Engelsf.

Af Simnettis engelske Læsebog er læst fra S. 79—172.

De uregelmæssige Verber ere læerte.

Stift og Dictat ere i Neglen stremne hver Uge.

Religion.

Balles Lærebog 6te Kapitel (4de og 5te Kapitel repeterede).

Herslebs større Bibelhistorie, fra 6te Periode i det gl. til 3die Periode i det nye Testamente. (Jesu Bjergrædden læst efter M. St.)

Psalmer (Ev. Chr. Psb.): Nr. 595, 596, 600 og 610.

L. Chr. Müllers Bibelhistorie benyttet som Lærebog, navnlig til at supplere det i Herslebs Bibelhistorie Læste.

Historie.

Efter Bohr læst Oldtidens Historie fra Keiser Augustus og Middelalderens Historie til Året 1328 (Frankrigs og Englands Kamp om Overherredømmet).

Geographi.

Efter Weltchow læst de 3 sydeuropæiske Halvører, samt Asien indtil Arabien.

Mathematik.

Mundts Geometri fra Pag. 50—114, repeteret 1—50.

Fællesens Arithmetik: Pag. 70—96, 101—130 og Ligninger af 1ste Grad.

Det Læste er indebet ved Opgaver.

Regning.

Neguladetri efter Ursins Negnebog og stremne Opgaver.

Naturhistorie.

Af Prosch's Dyrerigets Naturhistorie er læst fra S. 138—301 (Leddyr til Ledorme).

Physik.

Efter Silsverberg: Barmelæren og Electricitetslæren til Electrophoret. (Sygdom og Forberedelse til Confirmation ere Aarsag til, at dette Aars IV Klassé opgiver et mindre Pensum end de tidligere).

III K l a s s e.

D a n s k.

Af Holsts prosaiske Læsebog have Disciplene til Øvelse i Foredrag, Udvikling, Gjengivelse og Analyse af Ord og Sætninger gjennemgaaet følgende Stykker: 1) Vesterhavet, den jydske Hede, Himmelbjerget, af St. St. Blicher; Bjergvandringen i Norden, af Schouw; Vandfaldene i Hunsquarn, Nedfarten i Sala Selvverker, af Chr. Molbeck; Londons Bank, Fængslerne i Newgate, Penitentiary-Fængslelet, Tintern-Abbey, af Thiele; Georgsfortet ved Hammeln, Mousseaus Ø, af Baggesen. — 2) Nørdens ældste Beboere, Lokes Afskom, Thor og Midgardsormen, Thor hæfter sin Hammer, Baldurs Død, af N. M. Petersen; Luther i Worms, af H. N. Clausen; Tycho Brahe, af Sneedorff.

Af samme Læsebogs poetiske Del ere gjennemgaaede følgende Digte: 1) Kong Frode og Gubben, af Sch. Staffeldt; 2) Aladdin ved sin Moders Grav, 3) De twende Kirkestaarne, 4) Knud Lavard, 5) Nøeskilde bygges, af Dohlen-iblæger; 6) Den Undvegne, af Wilster; 7) Corsaren, af F. T. Hansen; 8) En Veninde, af H. P. Holst.

Vojensens fortsatte Spræglære er efter gjennemgaaet indtil om Ordstillingen saaledes, at ikke alle Anmerkninger ere medtagne og det Hele indvoret ved ugentlig foresatte Pensla i Analyse.

Ugentlig have Disciplene leveret en skriftlig Udarbejdelse, oftest frie Beskrivelser af let Art, af og til Oversættelser, Gjengivelser fra Tysk og Fransk, udvidede Fortællinger, Gjengivelser efter Fortælling. Til Erexempel anføres følgende Opgaver: En Reise til Middelfart. — En Beskrivelse af Marhuis Realskole. — En Røverhistorie (egen Opfindelse).

- En anden Nøverhistorie (Gjengivelse efter Fortelling).
- Et Besøg i en Skovriderbolig. — En Sejstour. — Fislefangst. — Eksempel paa en slet Benyttesse af Ferien.
- Et Skibbrud, hvorved et Menneske fastes op paa en øde Ø. — En Rejse til Vesterhavet. — Hr. Zincklairs Historie (efter et Digt). — Fjoraarsfuglene (Naturbeskrivelse). — Snedkerhaandværket. — Gartneriet. — Besøg i et Menageri.

Af og til ere Disciplene vredne overede i Dictatskrivning.

I Årets Læb er der blevet forelæst Klassen Slutningen af Den lille Hornbækser af H. P. Holst, og udvalgte Stykker af Dohleenschlägers Groars Saga, afsluttende ved Lærerens og Disciplenes Foredrag.

Tydst.

Af Mungs Lærebog for de lavere Klasser (4de Udgave) er læst:
Side 147—152, 191—203 og 209—220 (Enden af Bogen).

Af Grammatikken er Formleeren læst og repeteret efter Mungs Beningsformer. De vigtigste Regler af Ordfojningsleeren ere gjennemgaaede mundtlig og indovede ved de skriftlige Øvelser.

Til Øvelse i at oversætte mundtlig fra Dansk paa Tydst er af Jürs og Mungs Materialier gjennemgaaet S. 25—35 og 80—93.

De skriftlige Øvelser (1 Gang om Ugen) have bestaaet i Dietat og Stiil efter Jürs og Mungs Materialier.

Fransek.

Af Borrings Manuel d'enfants er læst S. 107 til 155.

Af Lassens Stiiløvelser, første Afsnit, er læst fra Stykket 47 til Enden af Bogen.

Af Borrings franske Grammatik er læst de regelmæssige og uregelmæssige Verber.

Stüll og Dictat ere i Neglen skrevne hver Uge.

Grimms Eventyr, oversatte paa Fransæ, og Pierre et Pierrette
ere brugte paa Skolen for at øve Klassen i Selv læsning.

Engelsk.

Af Mariboes engelsk Lærebog er læst af: the history of Little
Jack, fra Side 18 til Enden af Bogen.

Dictat er skrevet hver Uge og et vist Aantal Glosor lært til
hver Lectie.

Grammatik er praktisk indøvet.

Religion.

Af Balles Lærebog læst 4de og 5te Kapitel og repeteret 1—3.

Af Herslebs større Bibelhistorie det gamle Testamente indtil de
jodiske Migers Adskillelse (5te Periode).

Af den evang. chr. Psalmebog lært følgende Nr.: 22, 327,
572, 575, 590, 593, 594, 617 og 618.

Historie.

Af Allens Historie læst indtil Gnevoldsmagtens Indførelse med
Forbigaaelse af adskillige Punkter.

Geographi.

Efter Bellschows Lærebog læst: Frankrig, Schweiz, Tyskland,
Østerrig, samt den almindelige Indledning.

Mathematik.

Mundts Geometri indtil Pag. 50.

HalleSENS Arithmetik indtil Pag. 70.

Bogstavregning indøvet ved Opgaver.

Regning.

Reguladetri i hele Tal efter Ursins Negnebog og skrevne Op-
gaver.

Naturhistorie.

Af Prosch's Dyrerigets Naturhistorie er læst fra S. 151—238
(Fugle, Krybdyr, Frør og Fiske).

II Klasse.

Dansk.

Af Holsts prosaiske Læsebog ere følgende Stykker gjennemgaaede til Øvelse i Foredrag, Gjengivelse og Forklaring, samt Analyse: 1) Vesterhavet, Bolbjerg, af St. Blicher; Sundet i Frostwejr, af Andersen; Bjergvandringer i Norden, af Schouw; Vandfaldene i Huusqvarn, Nedfarten i Sala Sølvverk, Katakomberne i Paris, af Chr. Molbech; Nederlandene, Atna, af Schouw; Fjordene i Diskobugten, af Egede Saaby. — 3) Ulven af Melchior; Bæveren, Spurven, af L. Smith; En Grindefangst, af H. Chr. Lyngby; Kaffetræts Historie, af Schouw.

Af Holsts poetiske Læsebog ere følgende Digte blevne indøvede: 1) Morten Luther, af Grundtvig; 2) Menneskets Engle, af Ingemann; 3) Afsted, 4) Gjensyn, af Winther; 5) Den engelske Capitain.

Af Holsts Smaadigte: 6) Winteren, af Valudan-Müller; 7) Liden Harpepigens Klage, af Ingemann; 8) Den blinde Mand, af Dehlschläger; 9) Fiskerliv, af Samme; 10) Tiggerpigens Sang; 11) Holger Dansk, 12) De Danske og deres Konge, af Andersen; 13) Kirsten Piils Kilde, af Dehlschläger; 14) Hr. Zintlar, af Storm; 15) Fjeldspringet, af Narestrup.

Af Bojesens kortfattede Sprøglære er af Nyt gjennemgaaet det Smaastilede indtil Ordstillingen, og det Hele forfra blevet repeteret; Disciplene have ugentlig haft Pensia i Analyse.

Disciplene have ugentlig leveret een eller twende Stile, for det Meste Gjengivelse efter Fortellinger, lette Beskrivelser af almindelige Gjenstande, af og til Oversættelser fra Fransk og Tydsk, en sjeldent Gang Fortellinger af egen Opfindelse og Gjengivelser efter omhyggelig gjennemgaaede Digte.

Thidsf.

Af Mungs Lærebog for de lavere Classer (5te Udgave) er læst:

S. 117—138, 152—169 og 173—197.

Af Grammatiken er Formlæren læst og repeteret efter Mungs Bojningsformer, med Undtagelse af nogle enkelte Afsnit; af Ordfojningslæren ere Hovedreglerne gjennemgaaede mundtlig.

Af Jürs og Mungs Materialier er gjennemgaaet S. 25—31 og 64—70.

De skriftlige Øvelser (1 Gang om Ugen) have bestaaet i Dictat og (i Slutningen af Skaret) Stil efter Materialierne.

Franſf.

Af Borring's Manuel d'enfants er læst fra Side 29 til Side 72.

Af Borring's franſke Grammatik er læst Hjælpeverbene og de regelmæſſige Verber.

Af Lassens Stiløvelser, første Afsnit, er læst de 39 første Stykker.

Stil og Dictat ere i Neglen skrevne hver Uge.

Et vist Aantal Glosor ere læste til hver Lectie.

Engelsk.

Af Mariboes the history of little Jack er læst fra Begyndelsen af Bogen til Side 68.

Dictat er skrevet hver Uge.

Et vist Aantal Glosor ere læste til hver Lectie.

Religion.

Af Balles Lærebog læst de 3 første Kapitler.

Af Balsleus Bibelhistorie det nye Testament og Anhænget.

Af den evang. chr. Psalmebog læst følgende: Nr. 22, 617, 618, 590.

Af Hagens Psalmer og Nüm: 1 og 58.

Historie.

Af Allens Fædrelandshistorie læst forfra til Året 1460, med Fortbigaaelse af flere Stykker om de indre Forhold.

Geographi.

Efter Belschows Lærebog læst Storbritannien og Island, Norge, Sverrig, Rusland med Polen, Belgien, Holland og Danmark.

Geometrisk Tegning.

Efter Professorerne Hetsch & Ursins geometriske Tegnelære de 10 første Tabeller.

Regning.

De fire Regningsarter med Brok efter Ursins Regnebeg og strevne Opgaver.

Naturhistorie.

Af Prosch's Dyrerigets Historie er læst Pattedyrene og enkelte Afsnit af den almindelige Indledning.

I Klasse.

Dansk.

Af Molbechs danske Lærebog er til Øvelse i Oplæsning, Gjentællsen og Forklaring læst forfra til Side 153.

Af Holsts Smaadigte til Udenadslæsning ere følgende Stykker lært: Dansk Nationalssang, Dansen i Skoven, Flugten til Amerika, Hr. Zinklar, Cort Adeler, Kroar og Helge.

Af Bojesens kortfattede danske Sproglære er læst de største Stykker indtil „forskellige Arter af Sætninger“, efterat Disciplene først ved mundtlig Anviisning have lært at hjælde Sætningen og dens Dele. Ved idelig Analyseren efter streng Methode er det værte daglig blevet indøvet.

Six Gange om Ugen have Disciplene haft skriftligt Arbejde

hjemme bestaaende i Oversættelse fra Tysk til Dansk; een Gang om Ugen have de skrevet efter Dictat paa Skolen.

Tysk.

Af Mungs Læsebog for de lavere Classer (3die Udgave) er læst: S. 62—78, 80—94 og 100—117. Af de øvrige Stykker ere enkelte læste udenad.

Af Grammatiken ere de vigtigste Stykker af Formlæren læst efter Mungs Bojningsformer. Hovedreglerne af Ordfojningslæren ere gjennemgaaede og indøvede ved Oversættelse fra Dansk paa Tysk.

Til Øvelse i at oversætte fra Dansk paa Tysk er gjennemgaaet af Jürs og Mungs Materialier S. 1—11 og 16—21.

De skriftlige Øvelser have bestaaet i Afskrivning efter Bog og (i den sidste Del af Året) Dictat.

Fransk.

Af Vorrigs Manuel er læst forfra til Pag. 33 (L'enfant perdu).

Hjælpeverbene ere blevne indøvede.

Religion.

Af Balslevs Bibelhistorie læst hele det nye Testamente.

Af Luthers lille Cathechismus: De ti Bud, Troens Artiklerne og Fadervor (uden Forklaring). Daabens Sacrament.

Af Hagens Psalmer og Ruum: Nr. 8, 12, 15, 19, 22, 28, 32, 38, 58.

Historie.

Efter Bohrs „Oldtidens Historie“ læst: Asien og Grækenland.
Geographi.

Efter Besschows Lærebog læst: almindeligt Overblik over Tordens Lande og Have, samt Rusland, Preussen, Belgien, Holland og den physiske Udsigt over Danmark.

Regning.

De fire Regningsarter i benævnte Tal, samt Addition og Subtraction af Breker, efter skrevne Opgaver.

Naturhistorie.

Af Stroms naturhistoriske Læsebog for Menigmand er læst tredie og fjerde Hefte (Krybdyrene og Fiskene).

B. Statistisk Øversigt.

a) Værerpersonalet.

Paa allerunderdanigst Forestilling af det Kongelige Ministerium for Kirke- og Undervisningsväsenet har det behaget H. Majestat Kongen under 25de November s. M. allernaadigst at udnevne constitueret Lærer ved den videnskabelige Realskole i Aarhuns polytechniske Candidat Peder Høeg Warming, til Adjunct ved hemelde Skole.

Under 25de Februar d. M. er Adjunct Elmquist aller-naadigst bestifket til residerende Capellan ved Vor Frue Kirke i Aarhuns og Sognepræst for Naby Menighed.

Hr. Pastor Elmquist blev ansat som Lærer ved den videnskabelige Realskole den 3die August 1847 og underviste i de første Åar de nederste Klasser i Begyndelsesgrundene af adskillige Undervisningsgjenstande. Men først da han i For-aaret 1849 overtog Religionsundervisningen med alle Skolens Klasser fik han ret Lejlighed til i Gjerningen at lægge for Dagen, at hans Dygtighed som Lærer fuldkommen svarede til hans Mildhjørhed. Ved Siden af en besindig Rø og uforstyrret Mildhed viste han sig begavet med en varm Iver for sit

Kald og en indrengende Kraft til med Belsignelse at virke paa de Unges Sind og Billie.

Derfor har hans Arbejde her ved Skolen ogsaa bragt gode Frugter, og navnligen have Disciplene ved de offentlige Prover gjort Nede for deres Pensja med langt mere Liv og Sikkerhed, end det tidligere her har været Tilfældet.

Endelig har den nojagtige Orden og den Punktlighed, som han selv iagttog med Hensyn til Skolens Fordringer, saa og den Samvittighedsfuldhed, hvormed han anvendte al den ham anviste Tid til at fremme Undervisningens Farv, ikke lidet bidraget til at vedligeholde Skolens Disciplin.

Ligesom derfor Skolen paa den ene Side beklager at maatte miste en saa provet, saa agtet og elsket Lærer og Medhjælper, saaledes maae paa den anden Side vi alle glædes over, at han allerede har faaet sit Ønske opfyldt om at erholde en friere og mere udbredt Virksomhed, og det under saa usædvanlig gunstige Forhold. Skolen bringer ham sin uskromtede Tak for den Tid, han har arbejdet i dens Tjeneste, og ønsker ham for den, som kommer, Herrens Belsignelse til hans Gjerning i Kirkens Tjeneste.

H a g e n e

have fra Skoleaarets Begyndelse af været fordelede paa følgende Maade:

Rector har læst Physik med IV, V og VI Klasse og Dansk med I Klasse	14 Timer.
Overlærer Funch: Tydsk med alle Klasser. . . .	24½ —
Adjunct Carøe: Fransk med VI—III Klasse og Engelsk med VI—II Klasse.	25 —
Adjunct Lassen: Naturhistorie med alle Klasser og Regning med VI—II Klasse	23 —
Adjunct Thisted: Dansk med VI—II Klasse . .	19½ —

Adjunct Elmquist: Religion med alle Klasser og Fransk med II og I Klasse.	21 Timer.
Adjunct Hovgaard: Historie og Geographi med alle Klasser.	24 —
Adjunct Warming: Matematik med VI—III Klasse og Chemi med I Klasse, samt Negning med VI og V Klasse.	25 —
Dyrmaler Høegh-Guldberg: Tegning og Skrivning med hele Skolen, samt geometrisk Tegning med II Klasse.	15 —
Capitain v. Robertson: Gymnastik	4 —
Organist Jung: Sang	3 (4).

Da den ved Pastor Elmquist's Befordring vacanteblevne Adjunctpost efter Ministeriets Mening skal forblive ubesat, saa ere de ham i ovenstaende Tabel tillagte Timer og Fag blevne besorgede saaledes, at han selv vedliver indtil Skoleaarets Udgang at overtage de 6 Religionstimer med de 3 øverste Klasser; Adjunct Carøe løser 4 Timer Fransk med II Klasse, Adjunct Lassen 5 Timer Fransk med I Klasse og Adjunct Thisted 6 Timer Religion med de 3 nederste Klasser.

b) Disciplenes Antal ogfordeling i Klasserne.

Med Udgangen af Juni Maaned f. A., lige forend Examens, udgik af Skolen P. Glud, Fr. Rabell og B. Schouby. Efter Examens forlod S. Müller Skolen og senere i Alaret's Lob B. Düring-Rosenkrantz, S. M. Sørensen, J. J. L. Waarsøe, Julianus Bolck og C. Meulengraadt, i Alt 9. I det nye Skoleaar optoges 6 (netop ligesaa mange som 1851), saa at Skolen for Dieblifiket tæller 29 Disciple, 19 indenbyyes og 10 udenbyyes.

I nedenstaende Fortegnelse anføres Disciplene i den De-
den, de nu (Juni) have i Skolen. De i sidste Skoleaar Op-
tagnes Navne fñndes paa den vedføjede Stjerne.

V I K l a s s e.

1. L. C. Arth. Müller, Son af Justitsraad og Told-
inspecteur Müller, M. af D., her i Byen.
2. Janus A. B. la Cour, Son af Proprietair la Cour
til Åleberg ved Ringkjobing.
3. C. M. Jensen, Son af Fuldmægtig Jensen i Slan-
derborg.

V K l a s s e.

1. P. Agerup, Son af Kjøbmand Agerup her i Byen.
2. Jørgen la Cour, Son af Proprietair la Cour til
Skjærø.

I V K l a s s e.

1. M. Watt, Son af afdøde Proprietair Watt til Holm-
strupgaard.
2. *M. B. Søss Boggild, Son af Inspecteur Boggild
ved Hælbredelsesanstalten for Sindssvage ved Nar-
huns.

III K l a s s e.

1. S. C. B. Smith, Son af Strandingscommissair Smith
paa Læsø.
2. Fr. Carl Stannis, Son af Overconducteur Stannis
ved Jernbanen i Sjælland.
3. E. Hansen, Son af Proprietair Hansen til Kjærby-
gaard.
4. Fr. Chr. C. la Cour, Broder til Nr. 2 i VI Klasse.

5. D. Fabricius, Son af Bankbogholder Fabricius her i Byen.
6. *H. Sophus Vilhelm Barner, Son af Fægermester v. Barner til Eftildstrup i Sjælland.
7. H. Schouby, Son af Kjøbmand Schouby her i Byen.
8. L. M. Lazarus, Son af Kjøbmand Lazarus her i Byen.
9. M. G. Bech, Son af Capitain og Kjøbmand Bech her i Byen.
10. H. B. Grarup, Son af Tobaksfabrikør Grarup her i Byen.

II Klasse.

1. Herm. Fr. Tetens, Son af Statsraad, Overtoldinspecteur Tetens, N. af D. og Dvnd., her i Byen.
2. N. G. Lindstrøm, Son af Malermester og Tegnelærer Lindstrom i Manders.
3. A. L. Hugo Müller, Broder til Nr. 1 i VI Klasse.
4. Jac. Gorhen, Stedson af Kjøbmand Broch her i Byen.
5. C. C. Kirketerp, Son af Kammerraad Kirketerp til Hoegholm.
6. H. Theilgaard, Son af Snedkermester Theilgaard her i Byen.

I Klasse.

1. *G. C. N. Lassen, Son af Adjunct Lassen her ved Skolen.
2. *N. la Cour, Broder til Nr. 2 i V Klasse.
3. *Em. Smith, Broder til Nr. 1 i III Klasse.
4. Otto G. A. Fr. Düring-Rosenkrantz, Son af Baron Düring-Rosenkrantz, Postmester her i Byen.

5. J. Chr. Hølg. Ager, Son af afdøde Colonibestyrer
Ager ved Colonien Frederikshab i Sydgrønland.
 6. *H. Chr. D. la Cour, Broder til Nr. 2 i V Klasse.
-

c) Undervisningsapparatet.

Bibliotheket

har erholdt følgende Til vært:

- *Marsberetninger fra det Kongelige Geheimearchiv, indeholdende Bidrag til dansk Historie af utrykte Kilder. Første Binds første Hefte. Kbhvn. 1852, 4.
- *Udklykker til Nordens Historie i Grevefeidens Tid. Samlede og udgivne af Fyens Stifts literaire Selskab. Tredie Hefte. Odense 1852.
- Næshjørn, P. Chr., og Moe, Jørgen: Norske Folkeeventyr. Anden Udgave. Christiania 1852.
- *Erstlev, Th. H., almindeligt Forfatter-Lexikon. Fjortende Hefte. Kbhvn. 1853.
- *Forchhammer, G., Oversigt over Vidensk. Selsk. Forhandlinger. 1851. 7; 1852; 1853. 1.
- *Forchammer, J. N. G., Quæstionis criticæ de vera commentarios de bellis civili, Alexandrino, Africano, Hispanensi emendandi ratione. Hauniæ 1852.
- Garde, H. G., den danske-norske Sømagts Historie fra 1700 til 1814. 3de og 4de Hefte. Kbhvn. 1852.
- Giessing, H. P., Kong Christian den Ottendes Regjerings-historie. 6te Hefte. Kbhvn. 1852.
- Grunert, J. A., Archiv der Mathematik und Physik. 18ter B. 3—4; 19ter B.; 20ter B. Greifsw. 1852—53.
- *Kolthoff, F. W., Vita Jesu Christi a Paulo Apostolo adumbrata Commentatio. Hauniæ 1852.

- *Lind, P. G., Lie., Christendommens Indflydelse paa den sociale Forfatning fra dens Stiftelse til Justinian. Kjøbenhavn 1852.
- Mäger, pädagogische Revue. 1852. 4—12; 1853. 1—6. Zürich.
- Molbech, Chr. C. F., Dante. Tragisk Drama. Åbhn. 1853.
- Mynster, J. P., Dr., blandede Smaaskrifter. 2det til 5te Hefte. Åbhn. 1852—1853.
- *Ny historisk Tidsskrift, udgivet af den danske historiske For- ening, ved Selskabets Bestyrelse. Redigeret C. Molbech. 4de Bind 2det Hefte og 5te Bind 1ste Hefte. Kjøbenhavn 1852.
- Poggendorff, J. C., Annalen der Physik und Chemi. 1852. 1—12; 1853. 1—5. Leipzig.
- Raumer, Carl von, Geschichte der Pädagogik. Dritter Theil. Zweite Abtheilung. Stuttgart 1852.
- Necke, Dittlew, Insurgenternes Angreb paa den Kongelige danske Armees Fleißstiller i September og October 1850. Med 3 Kort. Åbhn. 1852.
- Schäfer, H., Dr., Geschichte von Portugal. Vierter Band. Hamburg 1852.
- Steen-Friis, Noeskilde Domkirke. Andet Hefte. Kjøbenhavn 1852.
- Thorvaldsens Arbeider og Livsforhold i Tidsrummet 1828 til 1844. Tome I. Hefte 5—11. Åbhn. 1852—1853. fol.
- (Wiegmann) Archiv für Naturgeschichte. 1851. 5; 1852. 1—4. Berlin.
- Desuden:
- *2 Programmer fra Universitetet i Kjøbenhavn for 1852.
- *Lectionscataloger og Grammenslister.

*44 Programmer fra Skoler i Danmark og Hertugdommerne, nemlig for 1852 fra Metropolitanskolen, Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn, og paa Christianshavn, det v. Westenske Institut, Roeskilde, Slagelse, Frederiksborg, Sorø, Herlufsholm, Helsingørers Realskole, Odense, Nalborg, Nænders, Aarhус Cathedralskole, og videnskabelige Realskole, Horsens, Kolding, Nibe, Viborg, Haderslev, Flensborg, Slesvig, Nørrebro, Fløen, Glückstadt, Meldorf og Altona; — for 1851 fra Bøssetad, Haderslev, Fløen, Glückstadt, Meldorf; — for 1850 fra Husum, Slesvig, Nørrebro og Kiel; — for 1849 fra Flensborg, Husum, Slesvig, Meldorf og Altona; — for 1848 fra Husum og Kiel.

*123 Programmer fra Preussen for 1851, nemlig: 17 fra Provinsen Preussen; 7 fra Pr. Posen; 21 fra Pr. Schlesien; 7 fra Pr. Pommern; 20 fra Pr. Sachsen; 12 fra Pr. Westphalen; 20 fra Pr. Rhinland, og 19 fra Pr. Brandenburg.

Anm. De med * betegnede Værker ere Skolen tilsendte fra Ministeriet.

Discipelsbibliotheket

er foregået med:

Johannes Ewalds samtlige Skrifter. 6te Bind. Kjøbenhavn 1853.

Gerson, Skolen og Hjemmet. Et Tidsskrift for Ungdommen. 1ste Bind. Nr. 20—26. Kbhv. 1852.

Harnisch, die Weltkunde. 9ter—11ter Band. Leipzig 1852 og 1853.

*Hammerich, Fr., troisième Campagne de Slesvig. Traduit par A. Caroe. Paris 1852. — (Gave af Overfætteren).

Discipelbibliothekets Status d. 31te Decbr. 1852.

Indtægt.

Beholdning fra 1851	6 Mbd. 60 ƒ.
Bidrag fra Disciplene	9 — 24 =
	<hr/>
	15 Mbd. 84 ƒ.

Udgift.

Udbetalt en Negning fra Boghandler Wissing.	11 Mbd. = ƒ.
Beholdning	4 — 84 =
	<hr/>
	15 Mbd. 84 ƒ.

a) Skolens økonomiske Status.

Den videnskabelige Realskoles Negnskab for Året fra 1ste April 1852 til 31te Marts 1853:

Indtægt.

Indskrivenespenge af 6 optagne Disciple	30 Mbd. = ƒ.
Skolecontingent.	772 — 8 =
Lyse- og Brændepenge	167 — 48 =
Afdrag paa et en Lærer i et foregaaende Negnskabsaar bevilget Gageforslud	87 — 48 =
Bed Tilsvid fra Sorø Academies Hoved- kasse.	7,392 — 32 =
	<hr/>
	8,449 Mbd. 40 ƒ.

Udgift.

Udgifter efter Decisioner til ældre Negn- skaber	9 Mbd. 16 ƒ.
Gager til Rector, Overlærer og Adjunkter	6,825 — = =
Betaling til Timelærere	451 — 24 =
	<hr/>
Lateris	7,285 Mbd. 40 ƒ.

	Transport	7,285	Mdd.	40	ß.
Møgnstabsførerens Gage	100	—	=	=	=
Andre Udgifter i Anledning af Møgnstabs- stabsferingen	=	—	53	=	=
Slatter og Afgifter	82	—	70	=	=
Til Bibliothekets Forsyning og de videns- kabelige Apparater	129	—	75	=	=
Bygningernes Vedligeholdelse	224	—	20	=	=
Inventariets Vedligeholdelse indbefattet Gymnastik-Apparatet	41	—	74	=	=
Braendselsfornedenheder	256	—	=	=	=
Belysningsfornedenheder	19	—	44	=	=
Forskellige løbende og tilfældige Udgifter:					
Løn og Kostpenge til Skolebudet	120	—	80	=	=
Meengjørelse	70	—	78	=	=
Porto, Protocoller og Skrivematerialier	20	—	64	=	=
Programmer og Udgifter til Skole- hedsidigheder	80	--	=	=	=
Udgifter, som ikke kunne henføres under nogen anden Conto eller Afdeling	11	—	48	=	=
Extraordinaire Udgifter	5	—	66	=	=
		8,449	Mdd.	40	ß.

C. Legaterne.

Af de ifølge allerhøjeste Resolution af 18de October 1848 ved Marshus videnskabelige Measkole oprettede Fripladser har Ministeriet, under 30te October f. A., forundt Disciplene: C.

Jensen, N. Watt, Fr. Stannis, N. G. Lindstrøm og
Joh. Ager det nævnte Beneficium.

Om det „Puggaardske Legat“ har ingen Ansægning været
indgivet.

D. Den offentlige Examen

i Århus videnskabelige Realskole
afholdes fra den 14de til den 19de Juli i følgende Orden:

3 Værelset Nr. 1. 3 Værelset Nr. 2.

Torsdagen den 14de Juli.

Formiddag.

9—10½. VI Kl.	10½—11½. V Kl.	11½—12½. IV Kl.	12½—1. VI Kl. Chemi.	Physik.	9—10. II Kl.	10—11. I Kl.	Naturhistorie.
					1—11. III Kl.	12—1. I Kl.	Historie og Geographi.

Eftermiddag.

4—6. III Kl. Mathematik.	4—5. II Kl.	5—6. I Kl.	Historie og Geographi.
--------------------------	-------------	------------	------------------------

Fredagen den 15de Juli.

Formiddag.

9—10. VI Kl.	10—11. V Kl.	11—12. IV Kl.	12—1. II Kl. Engelsk.	Dansk.	9—10½. II Kl.	10½—12. I Kl.	Engelsk.
					12—1. I Kl.	12—1. I Kl.	Fransk.

Eftermiddag.

4—6. III Kl. Dansk.	4—6½. VI, V & IV Kl.	Historie og Geographi.
---------------------	----------------------	---------------------------

Øverdagen den 16de Juli.

Formiddag.

9—11. I Kl. Dansk.	9—11. III Kl.	11—12½. II Kl.	Fransk.

Eftermiddag.

4—5. VI Kl.	Engelsk.	4—6. III Kl. Religion.
5—5½. V Kl.		
5½—6. IV Kl.		

Mandagen den 18de Juli.

Førmiddag.

9—10. VI—IV Kl. Religion.	Natur-	9—11. III Kl. Engelsk.
10—11½. VI, V & IV Kl.		
11½—1. III Kl.		

Eftermiddag.

4—6½. VI, V & IV Kl. Dydsk.	4—5½. II Kl. Dansk.

Tirsdagen den 19de Juli.

Førmiddag.

9—10. VI Kl.	Franst.	9—10½. V & IV Kl. Mathematik.
10—12. V & IV Kl.		

Eftermiddag.

5—6. Sang.
6—7. Gymnastik.

De skriftlige Prøver ville blive udarbejdede for den mundtlige Examens i følgende Orden:

Fredagen den 8de Juli.

Førmiddag.

8—12. VI—II Kl. Dydsk Stil.

Eftermiddag.

4—7. VI—III Kl. Engelsk Stil.

Lørdagen den 9de Juli.

Førmiddag.

8—12. VI—II Kl. Mathematisk Udarbejdelse og geometrisk Legning.

Eftermiddag.

4—7. Alle Klasser. Regning.

Mandagen den 14te Juli.

Førmiddag.

8—1. Alle Klasser. Dansk Stil.

Eftermiddag.

4—7. VI—II Kl. Fransk Stil.

*

*

Proven i Svømming foretages en Dag før end den mundtlige Examens, naar Bejærliget tillader det.

Fredagen den 22de Juli finder Omflytningen Sted.
Løverdagen den 23de begynder Sommerferien.

Disciplenes Forældre og Børger, saavelsom Enhver, der ellers maatte interesser sig for Skolen, indbydes til at bære den offentlige Examens med deres behagelige Nærvarelse.

Narhuus den 24de Juni 1853.

K. C. Nielsen.

— — — — —

Anmerkning.

Da nærværende Indbrydelseskrift maa ske bliver det sidste, der udgaer fra Skolen, forekommer det mig ikke upassende at meddele nedenstaende tvende Embedsskrivelser, der formeentlig ville tjene til Underretning for Programnets Læsere og saaledes, hvis det skulde behøves, til Forsvar for mig selv.

Den første vil nemlig yde Skolens Behyndere Bewis for, at dens Rektor ingenlunde har undladt betimesig at gjøre hoje Vedkommende opmærksomme paa Vigtigheden af, at den af da værende Kongelige Direction for Universitetet og de leerde Skoler (i „Bekjendtgjorelse af 21de Mai 1839 angaaende Oprettelse af en videnskabelig Realskole i Kjobstadens Starhus“) i Udgift stillede „Gramen for de Disciple, som havde gjennemgaaet Realskolen“, snarest muligt maatte vorde anordnet, og altsaa „den særegne Mættighed, der kunde tillegges dem, som havde udholdt samme“, tillige maatte blive bestemt.

Indholdet af den anden vil formodentlig gjøre det indlysende, at jeg strax klarligen indsaae, hvad Folgen for den videnskabelige Realskole som saadan vilde blive, naar Man sogte at rolle dens Grundvold, saaledes som det — ikke uden Held — er forsøgt i det nedenfor (i Nr. II) emtalte

Skrift; samt at jeg itidé henslede Bedkommendes Opmerksomheds derpaa.

I.

Underdanigst P. M.

Med Hensyn til, at den Tid nu nærmere sig, da den videnskabelige Realskole er gaaet saa vidt frem, at dens ældste Disciple skulde efter førstkomnende Examen gaae over til dens næstoverste Klasse, og Bedkommende derfor hyppigen og mere trængende opklae det Spørgsmaalet: hvad vil det udvortes Resultat af Realskolens Virksomhed blive for den Elev, som har gjennemgaaet denne Anstalts fuldstændige Cursus? hvilken Stilling skal vel paa Grund af den Dannelse, hon har tilegnet sig, tilstaaes ham i Statsamfundet? — kan det ikke andet end synes betydeligt at henbende Opmerksomheden paa denne Gjenstand, og derfor skal jeg i det følgende tage mig den Frihed underdanigst at fremhætte mine Tanker om eet og andet Punkt dette Spørgsmaalet vedkommende.

Foreslögien maa jeg bemærke, at jeg i det Hele vil funne henholde mig til hvad der om dette Anliggende er foreslaaet af den under 3die Juni 1836 i Anledning af Stendernes Petition om Oprettelse af Realskoler allernaadigst nedsatte Commission og fremsat i sammes Betenkning af 10de October 1837.

I. Det første Punkt, jeg saaledes troer at burde henbende den høje Directions Opmerksomhed paa, vil da være en under Garanti fra Statens Side afholdt Dimissions-Examen for de Elever, der have absolvieret Skolens fuldstændige Cursus.

De lærde Skolers Disciple blive efter fuldendt Skoleundervisning, som befjndt alle prøvede ved den fælles Examen Actuum ¹⁾, og naar det da viser sig, at de ere i Besiddelse af

¹⁾ Det maa erindres, at nærværende Skrivelse er dateret fra 1841.
Udg. 2 n.m.

den Aalandens Dannelsse og Modenhed, Skolen har haft til Hensigt at bibringe dem, optages de som academiske Borgere og komme strax i Besiddelse af de store Nettigheder, Staten yder saadanne, og den Agtelse, Medborgerne stedse ere villige at indromme dette Maen.

Da det nu har behaget Hs. Majestæt Kongen, at en Skole skulde oprettes under Overbestyrelse af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler, en Skole, der hædres med det betydningsfulde Tilmavn „videnskabelig“ og som, skjont af en noget anden Art end de „lærde“, dog stæber — og det paa samme Maade og med næsten samme Midler, som disse, — at føre sine Elever til samme Maal, o: til en saadan Uddannelse af deres Anslæg og Evner og et saadant Forraad af Forkundskaber, at de med Mytte kunne høre et videnskabeligt Foredrag og ved Selvstudium tilegne sig Indholdet af et videnskabeligt Værk, der henhører til deres Sphære: saa synes denne Skoles Dimittender, der have gjennemgaet et Skolecursus, der medtager 10 Aar (de lærde Skolers Cursus kraeve kun 8 Aar) og hvilket i det Hele taget fordreer ligesaa megen aandelig Anstrengelse fra Disciplenes Side, som det lærde Skolecursus, med Willighed at kunne vente, at Staten skjænker ogsaa deres Bestrebelser nogen Anerkjendelse. I Folelse heraf har hün meget ærde Commision af 3de Juni 1836 ogsaa foreslaat, at saadanne Elever sunde blive academiske Borgere ved Kjøbenhavns Universitet, naar de underkastede sig en Grammen i samtlige Realfag, hvilken maatte være en ligesaa omfatende og streng Prøve som Grammen Actuum er for dem, der nu fra de latinske Skoler gaae over til Universitetet (Selmers academiske Tidende, 4de Marg., 3 H., S. 370.) En saadan Foranstaltung vilde, tilfejer Commisionen, for det første give en gavnlig Control med Realskolerne og virke fordeelagtig paa deres Flor og Fremgang; den vilde dermed ved at give Realisten

Udgang til at blive Student, og saaledes til at stilles ved Siden af den, der havde uddannet sig i en lærde Skole, indeholde en Opmuntring til at fuldende Uddannelsen i den begyndte Retning, — endeligen vilde denne Foranstaltung give forøget Lejlighed til at erfare Realundervisningens Værd, som Midlet til Almendens Udvikling ²⁾.

Dette Ferslag maa man vistne i Hovedsagen skjenke sit Bisald, ligesom Commissionen ogsaa uimodsigelig har Mælt i den Paastand, at Realundervisningen vilde fremmes og vinde ved en saadan Foranstaltung. Dog kan der vel, hvad den foreflaaede Examen for Real-Studenter, der skulde ordnes ved Universitetet, angaaer, indvendes Mætskiltigt.

Deels vilde det vel forekomme de Fleste ubetimeligt at oprette en saadan Skoledimissions-Revisions-Examen (s. v. v.) ved Universitetet for Realskolernes Elever (ogsaa de private Realinstituter skulde kunne dimittere til Universitetet) paa samme Tid, som der rejses saa megen Trubl om Hensigtsmoesigheden af Examen Artiums Afholdelse ved Universitetet, og de fleste Stemmer synes at uttale sig for, at denne Prove foretages ved de dimitterende Skoler selv. Deels vilde det medføre en stor og for mange, ja maaske for de fleste Realslever umyttig Uldgift, at skulle tage til Kjbenhavn for at underkaste sig Examen. (Med de lærde Skolers Disciple er Forholdet anderledes; disse skulle alle til Kjbenhavn for der at fortsætte deres Studier). Thi alle de af Realskolens Dimittender, som ikke ville fortætte deres Studium ved Universitetet som Polytechnikere, Forstestlever, ustuderede

²⁾ Min individuelle Menig om det sidste Punct er antydet ovenfor, hvor der siges, at Realskolen vil føre sine Elever til samme Maal, som de lærde Skoler, paa samme Maade og med næsten samme Midler som disse; og nærmere udviklet i Slutnings-Anmærkningen til Skolesterretninger i Indbudsstiftet til Realskolens Examen 1841.

Jurister, Kammerlister (naar saadanne kreves), men have valgt sig Landvæsenet, Hændelen, Fabrikvæsenet, eller et eller andet Hændværk til deres fremtidige Beskæftigelse (og dette sidste er f. Ex. Tilsædte med alle Realskolens nærværende Elever, om hvis tilkommende Bestemmelse jeg har nogen Kundstab), have Intet at luge i Kjøbenhavn, men ville baade for Tidens og Omfattningernes Skyld ønske, jo for jo hellere at komme til deres egentlige Bestemmelse, som Deletagere i det praktiske Liv. Og deels vil endelig en saadan Universitets-Examen Realium (s. v v.) kunne erstattes ved en anden Foranstaltung, der ligesaagd vilde kunne give den af hin Commission tilsigtede Control med Skolerne, virke til deres Flor o. s. v. (l. e.).

Ligesom nemlig den Soranske Filial-Examen Artium erholder Statens Sanction formedelst Tilstædeberetten af en Examens-Deputation fra Universitetet; ligesom i alle de præussiske Gymnasier, Aabiturient-Examina, der afholdes i Skolerne selv af Skolernes Lærere, faae fuld Auctoritet ved den præsiderende kongelige Commissarius's Tilsyn og Ledning; og ligesom endelig denne Maade at erstatte Examen Artium paa nu synes at vinde Pluralitetens Bisaid her i Landet: saaledes forekommer det mig ogsaa, at Realskolens Dismissionsexamen vil kunne erholde den nødvendige offentlige Characteer, naar den overbares af Emissarier fra Kjøbenhavns Universitet, der, naar de skulde finde det nødvendigt, selv kunde deelteage i Graminationen. Skolens sorgnæ Beskaffenhed vilde gjøre det nødvendigt, at disse Censorer (i fuld Betydning) vare i det mindste to, een, der var kundig i de levende Sprog, og een, der harde Indsigt i de saakaldte Realia, Mathematik, Physik, Naturhistorie, Geographi (physist); men onskeligt vilde det være, om en Fredie som Dommer i Religion, Historie og maaßke Dansk, kunde forenes med Deputationen.

Hvis senere en saadan Ordnen med Hensyn til Examen

Artium skulde finde Sted, at denne skulde afholdes ved de respektive Skoler selv under officiel Control, maatte Realskolen forementlig underlægges samme Examinations-Auctoritet.

Ligesom en Dimissionsexamen, afholdt ved de lærde Skoler under Statens Garanti, vil skønke academisk Borgerret, saaledes vilde dette ogsaa være Tilfældet med den kontrollerede Realskole-Dimissionsexamen: Realisten kunde ved den erholtede Adgang til at blive Student og til de Hoder, den tidinevnte Commission (l. c.) omtaler som en Folge heraf.

Dette fører mig til

II. Det andet Punkt, som jeg ønsker at gjøre til Gjenstand for den kengelige Directions Overbevisse, nemlig: hvad Navn skal Realskolens Dimittierder have? Et saadant vil ingenlunde være saa ubetydende, som det maa skee kunde synes ved første Øjetast. Vel ligger der meget i den store britiske Digters berømte Ord: „What's in a name“? og jeg ønsker Intet hellere, end at Realskolens Valgsprog med Grund kunde være: „esse, non videri“. Men et godt Navn er dog en god Ting, og selv det, hvorom Talen nu er, et Navn, der forud bestemmes for en Classe af Individer, der have opfyldt visse Forderinger, Staten gør til dem for at kunne bestaae ved en anordnet Gramen, vil ogsaa være en god Ting, da dog ogsaa dette skal vindes ved egen Anstrengelse, egen Kamp og Streben, da det er betydningsfuldt og hædrende, er ligesom det offentlige Præg, hvorved Staten stempler Kundskab og Dygtighed i een eller anden Retning. Et saadant Navn forekommer mig derfor at være ligesom Slutstenen i det hele Realundervisningswægens Bygning og at burde være Resultatet af den ovennævnte offentlig kontrollerede Dimissionsexamen fra Realskolen. Ved et saadant erholdt den Engling, der havde anvendt Tid og Flid paa at uddanne sig i denne af Staten som Undervisningsmiddel auctoriserede Retning, en offentlig Anerkjen-

delse af sine Besværelser, og Skolen vilde heves i den offentlige Mening, og en videre Kreds aabnes for dens Virksomhed, naar denne hædredes i de Individuer, som have den at tække for deres Kundskab og Dannelsse.

Den øftnævnte kongl. Commission har indstillet Realskoleernes Dømmede til at blive academiske Borgere ved Kjøbenhavns Universitet og med det samme tillagt dem Navnet Realstudenter (l. l.). Skolen selv haaber, at dens Dømmede skulle have tilegnet sig samme Grad af Lands-Modenhed og Dannelsse, som deposituri ved Universitetet ere i Besiddelse af, og folgelig ikke være hønt Navn uwardige³⁾, ligesom det jo ogsaa er vist, at adskillige af dens Dømmede ville umiddelbart gaae over til at fortsætte deres Studier ved Universitetets Høj-Realskole, det polytechniske Institut, og efterat have absolvieret den Embedsexamen, som dette underkaster sine Elever, erhølde den academiske Benævnelse for dem, der have udholdt en academisk Examens o: Candidat.

Endelig har den højkongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler i Anordningen af den videnskabelige Realskole indrettet denne med Hensyn til Lærerpersonalet, dettes Bilkaar og Benævnelser ganske i Analogi med de lærde Skoler, ligesom ogsaa Realskoleleverne i Søro Skole, efterat have udholdt en Afgangseramen, blive, hvis de ville forblive i Søro for at fortsætte deres Dannelsse, admitterede til Academiet med Navn og Nettigheder (saalenge de op holdte sig der) som Academister ved Søro Academi.

Paa Grund altsaa af den Forestilling, jeg specielt nærer om Bedkommendes Verdighed, og i Overensstemmelse med den omtalte af den kongl. Direction fulgte Analogi, maa jeg ansee det for meget passende, om det af den kongl. Commission

³⁾ Man erindre bestandig, at nærværende Skrivelse er fra 1841.

foreslaade Nævn „Realstudenter“ blev Realskolens Dimittender tillagt. En Saadan vil virkelig have studeret og kunne studere, og med Nævnet fulgte umiddelbart vigtige Nettigheder, som ellers specielt maa tillegges dem.

Vel kan jeg forestille mig, at En og Anden, især af de ivrigste Philologer, kunde have Mødtilligt at indvende derimod, maa ske endog mere, at denne Anvendelse af Nævnet vilde være en Misbrug. Maaske kunde der ved opstaae Pikanteri mellem de forskjellige Arter af Studenter, hvorved imidlertid Realisterne ikke kunde gaae af med Sejren. Men de Forstnævnte vilde dog aabenbart have Uret, og hvad Studenterne angaaer, da vilde det deels være ved meget faa Lejligheder, at en Sammentroef-ten kunde finde Sted, og deels vilde de dygtigste og bedste latiniske Studenter mindst vase saadan Ensidighed ved Bedommelse af hvad der maa kaldes Studium, og hvo der altsaa maa kaldes Student. Endelig er dette Nævn fort og betegnende, samt har allerede en bekjendt og anerkjendt Betydning, medens et andet nyt, man vilde opfinde, formoentlig vilde blive længere og ubekommere, og først efterhaanden kunde vinde Betydning. Jeg har tenkt paa at udfinde andre Nævne, men det vilde ikke lykkes mig. „Realist“ er upassende, da det har en anden bestemt Betydning; „Reallever“ ere de nu, men ophøre at være det, naar de forlade Skolen. Det samme gjelder om „Realdimit- tend“; og „Dimissi“ kan man dog ikke ville kalde dem. „Real- candidat“ var maaske det mest passende af andre Nævne, naar man ved Candidat vil, som hyppigt, forstaae den, der har be- staet en Examens.

III. Dersom det skulde findes passende, at Realskolens Elever ved Dimissionsexamen fra denne gik over til at blive academiske Borgere, saa opnaade de eo ipso en betydelig Deel af de Nettigheder, der ere det tredie Punkt, hvorom jeg i denne min underdanige Indstilling tager mig den Frihed at

fremsætte mine rime Tanker. De visde da nemlig have: 1) Adgang til Universitetets Forelæsninger, og 2) Frihed for Krigstjeneste med Undtagelse af Indtrædelse i Studentencorpset.

Af disse 2 Nettigheder maaatte i ethvert Tilfælde den første ubetinget, den sidste enten ligefrem eller ved et *Equivalent* blive dem tilstaaede.

Med Adgang til Universitetets Forelæsninger maaatte naturligvis, efter den tidt omtalte Commissions Forslag, følge Net til at studere ved den polytechniske Læranstalt uden foregaaende Forberedelsesexamen (thi for denne Anstalt maa Realskolens Dimissi især anses at være vel forberedte), samt Fritagelse for den for Forstielever, ustuderede Jurister og verdende Kameralister bestemte Forberedelsesramen, samt endelig for de ved Kunst-academiet og ved Handelslaugene anordnede Examina.

Hvis et almindeligt *Væbnings*ssystem skulde blive indført, da maaatte Realskolens Dimissi henhøre til den mest begünstigede Klasse, saaledes som ogsaa i Preusen de Personer, der ere dimitterede fra en Realskole, have Nettighed til Indtrædelse i den enaarige frivillige Militairtjeneste (Bu gge: om det offentlige Skolevæsens Forfatning osv., II., S. 5, § 1). Dette vil desuden være saameget mere rimeligt, som vor Realskoles Elever i helse 10 Åar deelstaae i alle Slags Legemsovesser og navnlig i Vaaben-ovsler. Denne Nettighed vil saaledes deels strax, og deels, og det endnu mere, i Fremtiden blive af betydelig Vigtighed. Hvorledes forresten det ovenomtalte *Equivalent* skulde bestemmes under nærværende Forhold (dersom Realisterne nemlig ikke skulde opnaae academisk Borgerret) maa jeg tilstaae, at jeg ikke veed nærmere at angive, tildeels, formodentlig, fordi jeg ikke har Kjendskab nok til de forskellige *Væbnings*ssystemer.

3) En tredie Nettighed, som jeg, ifolge Sagens Natur, ufravigelig maa gjøre Fordring paa for Realisterne, er, at den

sædvanlige lange Læretid saavel ved Handels- som ved de fleste Haandværkslaug maa betydeligen aftørlægges for Realisterne.

Med Haandværkstærlinge synes dette ved første Øjekast ikke saa godt at kunne gaae an, da Enhvervæsen af den nødvendige Haandsfærdighed jo visnok fordrer nogen Tid. Men naar man har nogen Kundslab til Forholdene, saa veed man, at f. Ex. Snedker- og Drejerlærlinge meget ofte efter 2 à 3 Mars Læretid gjøre ligesaag godt Arbejde, som en flink Svend; i Murer- og og Tømmer-Professionen maa dette vel være endnu lettere, især for en Person, der har Indsigt i Tegning og i Mathematik, kun bestjæftiger sig med Sagen, og naturligvis har Lust til at lære. At Laugene selv indseer dette, vedgaae de jo i Praxis ved det saakaldte Forbundt, ved hvilken Contract en Mester paa visse Betingelser (Betaling?) forpligter sig til at gjøre et ungts Menneske til Svend efter en ganske kort Læretid. Denne Fordeel altsaa, hvilken Andre ikke kunne erhverve uden som en Kunst, bør staae Realisterne aaben som en Nøjet.

Dg ligesom man vel nok kan vente, at en saa oplyst Haandværksstand som den Kjøbenhavnske maa kunne indsee, hvilket Øppling det vilde give de forskellige Professioner, naar mere Dannelses og Intelligents end hidtil optoges iblandt disses Elemlenter, og altsaa findes villige til at modtage og vejslede slige unge Mennesker: saaledes kan vel ogsaa nærværende Tidspunkt, da der forberedes en Dindannen eller Dmorden af Laugsbæsenets antiquerede Former, være særliges gunstigt til at opnaae slig Nettighed for Realiskolernes Dimissi, ja det vil vist være saare hensigtsværende, om den kongelig Direction for Universitetet og de lærde Skoler vilde henbende den til Laugsbæsenets Ordenen nedsatte Commissions Øpmærksamhed paa Realisterne, som paa en ny Bestanddeel, de forrygede Laug fornuftigvis maatte ønske at tilegne sig en Part af, men for hvem der da ogsaa maatte sorges paa en passende Maade.

Hvad der saaledes taler for en affortet Læretid i Haandverkslaugene maa naturligvis gjælde i langt fuldere Maal om Handelslaugene. Thi med Undtagelse af en saadan Handel, hvor Alt er lagt an paa den allermindste Detail, maa enhver Principal onspe sig Personer paa sit Centoir og i sit Lager forsynede med Kundskaber som de, Realisten medbringer fra Skolen; han har det Nationelle og Almindelige; Praktiken og det Specielle kan han — naar han vil — hurtig tilegne sig paa Stedet. At Handelsmand, der have faaet en saadan mere rationel Undervisning, maae have et friere Blik for de forskjellige Forhold, er vel uregtsigt. Af hvor stor Vigtighed en dannet Handelsstand er for et Land, indrommes vistnok af enhver Stemmeberettiget, og nægtes vel mindst af Standens egne Medlemmer. Med Hensyn hertil maa det upaaatydeligen anses for hensigtsmessigt (hvorvidt fornuftigt Hensyn til Repræstationsfrihed vilde collidere hermed, har jeg ikke Indsigt til at bedømme), om det fra et vist Tidspunkt af i Fremtiden blev gjort til en Betingelse for at optages i den højere Handelsstand eller Handel en gros, at Vedkommende i sin Tid var offentlig dimitteret fra en Realskole. Ogsaa maatte vel de højere Handlende, af Interesse for Standen, let kunne bevæges til at komme overeens om, i sin Tid fortrinsligvis at antage saadanne Personer, som have documenteret deres Dygtighed paa den ovenomtalte Maade.

4) Endelig vilde det betydeligen bidrage til, at Realskolens Elever gjennemgik hele Skolens Cursus, dersom det bestemtes, at der ved Besættelse af de Embeder under Rentekammeret, Toldkammeret, Generalpostdirectionen, de militaire Collegier, vsv., hvortil ikke frøres juridisk Grammen ⁴⁾, toges tilbørligt

⁴⁾ Byfogeder, Herredsfogeders og Birkedommeres private Fuldmægtige, der sedvanligvis ere danske Jurister, blive i Prin-

Hensyn til en saadan (Gramen Actium for Realstudenterne) Dimissionsexamen for Realskolens Elever.

At et saadant Hensyn maa blive taget er den fjerde Retfærdighed, jeg underdanigen foreslaer, maa verde forbeholdt vor Skoles Elever, naar de have tilfredsstillet Skolens Fordringer.

Naar Regjeringen viste Realstudenterne en saadan Tillid, maatte dette visnok hæve Realskolens Anseelse og udvide dens Virksomhed, og saaledes fremme Hensigten med dens Oprættelse paa mere end een Maade. Thi ikke blot vilde da de unge Mennesker, der ønske at anbringes i et af de ovenanførte Embeder, fuldende deres Dannelsel i Realskolen; men Publikum vilde ogsaa fåtte mere Tilstro til den nye Undervisning, naar det erfaredes, at det ikke blot var de Mand, der fra først af mest havde moveret om Realskolens Oprættelse, som nu mene, at dygtige og brugbare Personer kunne udgaae fra et saadant Institut, men at ogsaa Regjeringen selv, der fra Begyndelsen af syntes noget langsom til at ville indlade sig med disse nye Dannelsesanstalter, dog nu vil benytte sig af de Kundskaber og den Dogfærd, hvormed Realstudererne havde udrygget deres Elever -- og Publikum vilde da efterligne Regjeringen i ogsaa at sætte Tillid til Realstudenterne, saa at det deels søgte at face dem i sin Tjeneste, deels ai face sine Sonner anbragte i en saadan Skole.

cipalernes Forsalg constituerede, og eve, som saadanne, sunneden hele Nør baade demmende og administrerende Myndighed over en talrig Mængde Medborgere. Procureatorer ved Underretterne have, ved deres Stilling paa Landet, en saare stor Indflydelse paa Landboerne. Det vilde vist være hejst ønskeligt og i sin Tid en vel ikke ubbillig Fordring, at de Personer, der skulle kjendes værdige til at erholde saa indfandelsesrige Poster, ere i Besiddelse af den videnskabelige Dannelsel, som Realskolen tilhørte.

Dg naar Negjeringen tager tilborligt Hensyn til Realstuderterne ved Besættelsen af saadanne Embeder, saa handlede den viistnok ikke mindre i sin egen Interesse end i Realstuderternes. Thi jo mere Indsigt udbreder sig til Alle — jo almindeligere Enhver nu gjor Paafstand paa at forstaae Alting saare vel, desto nødvendigere maa det jo viistnok være for Negjeringen at samle saa stor en Deel af virkelig Intelligents omkring sig som muligt, desto rigtigere vil det blive, at enhver Embedsmænd, der er begavet med nogen, om end nok saa siden Deel af Negjeringens Myndighed, er en videnskabelig dannet Mand, der kan træde frem som Negjeringens Organ, med den Verdighed og den Overlegenhed, som sand Dannelsse sjeldent undlader at meddele sine Besiddere.

Fremdeles taler Analogi med hvad der finder Sted i de Lande, der have auctoriseret Realunderviisningen forend vojt Fæderland, ligeledes for saadan Ansettelse af Realstuderter. Prof. Bugge citerer i sit bekjendte Werk (Det offentlige Skolevæsens Tilstand, osv., II Deel, S. 5) følgende § af: Forelebig Instruction ang. den ved de højere (preussiske) Borger- og Realskoler anordnede Dimissionsprove. § 1. Hensigten af denne Prove er: a) at tilslifte saadanne Ænglinge, som med tilstrækkelig qualificerede Vidnesbyrd dimitteres af en fuldstændig højere Borgereskole, Mættighed til Indtrædelse i Post-, Forst- og Bygningsfaget og i Provinsialauctoriteternes Bureau.

Endelig vilde ved kommende Collegier især være vel tjente med at erhølde Realstuderter ansatte i de omtalte Post i deres Contoirer.

Saallenge ingen sørskift Kameralistexamen er anordnet, kan Rentekammeret ikke erhølde vedre forberedte Subjecter til sine underordnede Embedsmænd end Realisterne, der foruden den videnskabelige Dannelsse ere i Besiddelse af netop de specielle Kundskaber, der maae være Grundlaget for kameralistiske

Studier: Matematik og Naturvidenskab. De samme Kundskaber ere just de, som Toldembedsmænd maae være i Besiddelse af, og naar nu hermed forenes Kundskab til de levende Sprog, hvilken Realstudenten ogsaa er i Besiddelse af, saa forekommer mig en saaledes udrustet Person at være særdeles vel stillet til fortrinsvis at blive ansat under Generaltoldkammeret. Hvad Generalpostdirectionen angaaer, da kan den visselig ikke onslie sig bedre Candidate til at besette Postmesterembedder, Bureauoplader, osv., end Mennesker med videnskabelig Dannelsse og ikke almindelige Sprogfundskaber. Det samme maa formodentlig ogsaa være tilfældet med de militaire Collegier.

Mit underdanige Ferslag gaaer altsaa, ifolge Øvenstaende, ud paa:

1. At der med de Elever, der have gjennemgaet Skolens fuldstændige Cursus, maa her ved Skolen afholdes en ved Overvoeren af Emissaerer fra Kjøbenhavns Universitet garantieret Afgangsexamen, og Testimonium derafpaa meddeles dem, der bestaaer Proven.
2. At der, for at betegne den Dannelsesgrad Skolens Dimissi have erhvervet sig, maa tillegges dem et betegnende Navn, helst „academisk Børger“ eller „Realstudent“.
3. At der maa tilstaaes Realskolens Dimissi visse Nettigheder, nemlig:
 - a) Adgang til alle Universitetets Forelæsninger, og dermed Fritagelse for de forskellige Forberedelseseramina, Kunstmaler- og Lægseramina.
 - b) Fortrolig Begunstigelse med Hensyn til Krigstjenesten.
 - c) Forkortet Læretid i Håndels- og Haandverkslaug.

d) Fortinlig Adgang til Ansettelse i de Embeder under
Rente kammeret, Toldkammeret, Generalpostdirectionen,
de militaire Collegier, &c., hvortil der ikke kræves juri-
disk Examens.

Den videnskabelige Realskole i Aarhuus, den 31te
December 1841.

Underdanigst
K. C. Nielsen.

Til

den kongl. Direction for Universitetet
og de lærde Skoler.

III¹).

Underdanigst P. M.

I sit Skrift „den videnskabelige Realskole i Aarhuus“²), fremsetter Overlærer Funch, S. 35, efter forud at have anført adskillige Talangivelsler vedkommende de Disciple, der have besøgt og senere forladt Realstolen, følgende Yttringer, som det af disse Angivelsser vundne Resultat: „Heraf kan udledes,
hvilken Dannelse Forældrene mene, deres Børn be-

¹) Da det undertiden vil blive nødvendigt til nedanstaaende Uf-
tryk at tilføje Unmærkninger, som ikke findes i selve Em-
bedsskrivelsen, saa vil jeg, som Adskillelsestegn, efter saadan
sette Maaret: Udg.

²) Huldstændig: „Den videnskabelige Realskole i Aarhuus. Be-
retning og Forslag af El. Funch, Overlærer ved Skolen.
Kjøbenhavn. C. A. Nielsen. 1845.“ — Dette Skrift blev
udgivet medens Forsatteren, i min Hraværelse paa en Vade-
dereise, bestyrede Rectoraten. Udg.

høve for at gaae over i det praktiske Liv"; og længere frem i samme Skrift, S. 37: „det har viist sig, at Trangen til den højere Dannelse, som Skolen i sin Heelhed sigter til at meddele, har været følt og føles af saagodtsom Ingen.“

Til disse Paastande skal jeg tillade mig underdanigst at tilføje et Par Bemærkninger som nærmere Oplysning.

Det Tidsrum af de unge Menneskers Levetid, som Nealskolen krever offret dens Fordringer, er i Neglen 10 Åar, fra det 8de til det 18de ³⁾.

Før Høgslinge, der ere bestemte til en praktisk Leverej, er det — eftersom Forholdene med Hensyn til Lang og Corporationer endnu staar, — allerede meget forlangt, at det (for Undervisningens Fulddendelse imidlertid saa højt vigtige) 17de og 18de Åar anvendes paa den blot theoretiske Dannelse.

Hvis altsaa Skolen vilde stemme sine Fordringer endnu højere, det vil sige, vilde begjære, at endnu det 19de, 20de, ja maaske 21de Åar skulde tilbringes paa Skolebænk, for at Skolens Curus funde fuldkommen gjennemgaaes af alle Disciplene: saa maatte et saadant Forlangende med Rette afvises som ubilligt, øftest som urettigt, ja ofte som ligefrem absurd. Og naar man altsaa om en Fader, der paa Grund af de næsten iøjnesaldende (praktiske) Hensyn ikke kan belæmme sig til at afholde Sonnen endnu i dennes 19de eller vel end ogsaa 20de Åar fra at begynde paa at arbejde i den ham bestemte praktiske Livsstilling, derfor vilde paastaae, at denne Fader ikke har følt eller soler Trangen til den højere Dannelse, som Skolen i sin Heelhed sigter til at meddele: saa maa foligelig ogsaa denne Paastand være

³⁾ Man erindre, at dette var den oprindelige Bestemmelse. Udg.

ubillig, ja uretfærdig og urimelig, og et Bewiis, der er opført paa denne Paastand som Grundbold, maa ved nærmere Betragtning styrke sammen med denne.

Naaer vi nu, med denne Sandhed for Øje, henbende os til de Bemærkninger i ovennevnte Skrift, hvoraf det anførte Resultat er uddraget, saa bliver det formeentlig især de under B. β & δ, S. 35, samt C. β, S. 36⁴⁾, anførte Oplysninger, vi faae nærmere at undersøge.

Det vere mig da tilladt hertil i denne Hensigt at anføre nogle yderligere Oplysninger:

4) I det omtalte Skrift berettes der, S. 33, A: „Skolen har indtil October 1845 været besøgt af 113 Disciple“. — S. 34, B: „Af disse Disciple have 55 igjen forladt Skolen“. — S. 35, β: „Disse Disciple vare ved deres Udtredelse af Skolen i følgende Klasser: af V udtraadte 3 Disciple, af IV 10, af III 22, af II 18, af I 2. Sum 55 Disciple“. — — δ: „De Disciple, som have forladt Skolen for at gaae over i det praktiske Liv, vare ved deres Udtredelse af Skolen i følgende Klasser: Af II Klasse udtraadte 4 Disciple, af III 10, af IV 10. Sum 24 Disciple.“ — „Heraf kan udedes, hvilken Dannelses Forældrene mene deres Børn behøve, for at gaae over i det praktiske Liv.“ — S. 46, C, β, 1: „Hvad IV Klasses øverste Afdeling (nu VIII Kl.) angaaer, da bestaaer den for Aiden af to Disciple. Af disse vil den Enne ad Aare forlade Skolen for at besøge de af den polytechniske Læreanstalts Forelaesninger, som ere tilgængelige, uden at have taget Afgangseramen til Anstalten, hvilken han da i det følgende Aar vil underkaste sig. Den Anden, som skal underkaste sig Afgangseramen til den militaire Højskole, vil mulig gjennemgaae Skolen fuldstændigt, — —.“ — „Med Hensyn paa IV Klasses yngste Afdeling (nu VII Kl.), som bestaaer af 7 Disciple, da vil een i Slutningen af denne Maaned og to til Foraaret gaae over i det praktiske Liv. Af de øvrige 4 vil een muligvis gjennemgaae Skolen fuldstændigt, de andre tre derimod rimeligtvis ad Aare forlade Skolen, for at forberedes til en føregen Livsstilling.“

Udg.

I. ad B, β. Hør bemærkes: 1) at 3 Disciple ere udtraadte af V Klaæse. Men disse vare just bestemte til at gjennemgaae Skolen fuldstændig, og kun den tilfældige Omstændighed, at der i Året 1846 ikke begynder noget Lærecursofs forfra ved det polytechniske Institut⁵⁾, bevirkede at de allerede 1845 udtores af Skolen. Desuden havde disse 3 Elever den passende Alder, saa at de ved deres Dimission vilde være blevne respective $18\frac{1}{2}$ og $17\frac{1}{2}$ Åar gamle. Disse Disciples Tilstedeværelse i Skolen er altsaa et Factum, der ikke beviser, men aldeles bestrider hin Paastand: „at Ingen foler Trang“ osv.

2) Af IV Klaæse udtraadte 10 Disciple. Men af den vedlagte Liste⁶⁾, hvori disse Disciple optage Nr. 4—13 incl., vil det erfares, at med to Undtagelser vilde alle disse Disciple, inden de funde dimitteres fra Skolen, have naaet en Alder af imellem 19 og 21 Åar.

Hvad de to Undtagelser angaaer, da forlod Nr. 12 Skolen, fordi hans Fader, forhen Vagtmester her i Byen, nu Grandse-

⁵⁾ Hün Utempe ved det polytechniske Institut, at det kun op-tager Elever hvert andet År, vil der, efter hvad Conferentsraad Ørsted meddeelte mig i October sidstleden, maaßke snart blive raadet Bod paa, hvorför Conferentsraaden opfordrede mig til ikke af dette Hensyn at foreslaae nogen For-andring i Realskolen.

⁶⁾ I den her omtalte Liste opregnes først alle de Disciple, som da havde forladt Skolen, med Bedtegning af, i hvilken Alder de indkom, i hvilken Klaæse de fik Plads, hvilken Alder de, hvis de havde fuldendt Skolens Cursus, i det Mindste vilde have opnaaet inden Dimissionen; og dernæst, med lignende Oplysninger, de Disciple, som dengang freqventerede Skolen. Da denne Fortegnelse ikke i sin Heelhed er nødvendig for at forstaae det deraf Anførte, astrykkes den ikke her; heller ikke nævnes Navnene, da disse ikke angaae Sagen, og saadan Omtale ikke altid vilde være Vedkommende behagelig. Udg.

Patrouillebetjent, ikke havde Maad til at lade ham vedblive at søge Skolen, skjendt han meget ønskede det; den Unden, Mr. 13, tildeels af lignende Grund.

Heller ikke om disse 10 Disciples Fædre eller Baerger kan det altsaa med Nette siges, at de have taget dem ud af Skolen, fordi de ikke folte Errang til den højere Dannelsse, som Real-skolen er bestemt til at yde.

3) Af III Klasse udtraadte 22 Disciple.
4) Af II — — 18 —
5) Af I — — 2 —
42 Disciple.

Men naar man fra disse 42 Disciple fratagger dem, som ere gaaede over til de lærde Skoler, samt dem, som aspirerede at optages som Cadetter (tilsammen 16) og som saaledes maatte søge deres Undervisning andetssteds, saa vil man, ved at see hen til Vedkommendes Alder, ogsaa her finde, at det er denne, og ikke nogen Mangel paa Erkendelse af den fuldstændige Realundervisnings Fortrin, der har bevirket disse Disciples for tidlige Udgang af Skolen. Om de 5 (Mr. 37, 38, 48, 52 og 55), der udtores, fordi de Intet vilde eller kunde lære, kan der jo ikke være Talen (de tre, Mr. 48, 37 og 38, erholdt formelig consilium aheundi) ligesaadst som om Mr. 34, der fulgte med Faderen ved dennes Forflyttelse, eller om Mr. 27, der under Faderens Ophold i Kjøbenhavn sattes i Efterslægts-skolen, og nu efter er indmeldt til vor Skole; men af Resten vilde Gen (der skulde i Lære paa et Apothek) være bleven 19½ Åar; 8 vare blevne 20½ à 21; 2, 21½ og 8 imellem 22 og 23 Åar!!

Disse Tal tale for sig selv!

II. ad 8. De i denne Afdeling omtalte Disciple, der have forladt Skolen for at gaae den praktiske Vej, ere:

af II Klassé de under Nr. 36, 39, 41 og 42 ansorte, som vilde have opnæaret en Alder af respective $20\frac{1}{2}$, $20\frac{1}{2}$, $22\frac{3}{4}$, $20\frac{1}{2}$ (å $21\frac{1}{2}$ Åar);

af III Klassé, Nr. 14, 16⁷⁾, 19, 20, 24, 25, 28, 31, 33 og 35, i en Alder af respective $20\frac{1}{2}$, $18\frac{1}{2}$ å $19\frac{1}{2}$, $20\frac{1}{2}$, $19\frac{1}{4}$, $20\frac{1}{2}$, 21, $22\frac{1}{2}$, 22, $21\frac{1}{2}$, $20\frac{3}{4}$ Åar;

af IV Klassé alle de, som ere omtalte ovenfor under β, 2.

Det nødvendige Henblik paa disses Alder ved en antaget Dimission viser soleklart, at man af deres for tidlige Udtredelse af Skolen ikke kan udlede, hvilken Dannelses Forældrene mene deres Børn behøve for at gaae over i det praktiske Liv. Forældrene have tvertimod af Omstændigheder, over hvilke de ikke raade, i det Hele været nødte til at lade deres Sønner gaae ud i Verden med den Kundskab, de havde, og ikke med den, de ønskede, de skulde have.

III. ad C. β. 1) Af IV Klassés ældste Afdelings twende Disciple er Nr. 1 nu $19\frac{1}{4}$ Åar og saaledes et Bevis imod den fremsatte Paastand; han vilde desuden ved sin Dimission være blevet $21\frac{1}{2}$ Åar gammel. Nr. 2 er $18\frac{1}{4}$ (folgelig ogsaa et Bevis mod him Paastand) og vilde blive $20\frac{1}{2}$ Åar gammel.

Af yngste Afdeling er Nr. 5 $18\frac{1}{2}$ Åar, folgelig ogsaa et Bevis mod him Paastand; thi Intet vilde vist være hans Bærge færere, end at han nu — i den regelmæssige Alder — kunde forlade Skolen i Besiddelse af den højere Dannelses, som denne i sin Hælhed sigter til at meddele; men for at

?) Ved Nr. 16 maa bemærkes, at han ikke var flittig, og at Faderen, en lidt Kjøbmand her i Byen, under saadanne Omstændigheder med Rette ikke længere vilde lade ham nyde en Undervisning, han ikke benyttede.

naae denne vilde han blive i det Mindste $2\frac{1}{2}$ Aar. Nr. 3 vilde være blevet 19 Aar; Nr. 6, $19\frac{1}{2}$ og Nr. 7, $19\frac{3}{4}$ Aar; disse have nu ogsaa forladt Skolen, den sidste for at forberedes til Adgangsexamen ved den militaire Højskole.

2) Hvad III Classes Disciple angaaer, da henviser jeg blot til den i Listen angivne eventuelle Dimissionsalder⁸⁾.

Naar nu Førfatteren vedbliver (S. 37): „Af alt det Foregaaende sees, at V Klasse i 6 Aar har været besøgt af 3 Disciple“, saa er dette vistnok ganske sandt, men var blevet mindre pikant, dersom der — hvad der burde været Tilfældet — var tilføjet den bemærkning, at dette dog egentlig er endogaa 3 flere, end der kunde gjøres Regning paa i Skolens første 7 à 8 Aar, efter som Midler til i en pågænde Alder at erholde de nødvendige Realkundskaber ikke fandt Sted førend Skolens Oprettelse.

Naar det videre hedder: „at der er svag Udsigt til at den V Klasse i de nærmest følgende Aar vil blive besøgt af 2 Disciple (1 ad Gangen) og for de derefter følgende Aar Usædning til at vente siden eller mulig slet ingen Frekvens“, saa er ogsaa dette fuldkommen sandt; men naar disse Uttringer dernæst uden videre omskrives til det følgende Raisonnement („eller med andre Ord“): „det har vist sig, at Trangen til den højere Dannelse, som Skolen i sin Hælshed sigter til at meddele, har været følt og føles af saagodtsom Ingen“; saa formener jeg, at de foranførte Oplysninger om Vedkommendes Alder, i Forhold til den erhvervede Kudskab, klar-

⁸⁾ De vilde eventualiter have opnaaet følgende Aldere: Nr. 10, $18\frac{1}{2}$ à $19\frac{3}{4}$ Aar; Nr. 11, $20\frac{1}{2}$; Nr. 12, $18\frac{1}{2}$; Nr. 13, 18; Nr. 14, 19; Nr. 15, (blev Cadet) $16\frac{3}{4}$; Nr. 16, $22\frac{1}{2}$; Nr. 17, (blev Cadet) 19; Nr. 18, $20\frac{3}{4}$; Nr. 19, 19; Nr. 20, $19\frac{1}{2}$; Nr. 21, 20; Nr. 22, (gik over til Cathedralskolen) $18\frac{1}{2}$ Aar.

ligen ville have godt gjort det Mangelfulde og Usikre i denne Slutningsmaade.

Men er nu denne Slutning mangelfuld og usikker, saa kan det heller ikke være rigtigt paa den som Grundvold at ville bygge Fordringen om en saadan Forandring af Skolens Organisation⁹⁾, at Disciplene skulde kunne dimitteres i det 16de Aar som den Terminus, Nutidens Forhold skulde sætte for Realskoleernes Skolebesøg. Desuden — og

⁹⁾ Efterat Forfatteren af det her omhandlede Skrift er kommen til det Resultat, „at Xrangen til den hejere Dannelse, som Skolen i sin Heelhed sigter til at meddele, har været følt og føles af saagodtsom Ingen“, gaaer han over til sit Forstlag om en Forandring af Skolens Organisation, der især skal bestaae i, at „Skolens nuværende øverste Klasser [o: 1845, hvilken senere, da Skolens toaarige Klasser deltes, blev IX og X Klasser], som er beregnet paa Disciple i en Alder af 16—18 Aar, da maa bortfalde“, uden at Skolen taber sin væsentlige Charakter (!). Maar nu den forlangte Forandring var blevet foretagen, gjer Forfatteren Regning paa (S. 53) „at Skolen vil blive benyttet af alle Disciple i dens hele Omfang“. Skulde dette imidlertid ikke ske, da vilde Skolen synke ned til en almindelig Borgersskole — — og denne hele Art af Underviisning maatte da af Staten opgives som overslodig.“

Senere synes Forfatteren at have skiftet Mening. I Aaret 1845 paastaaer han nemlig, at saagodtsom Ingen følte Xrang til en saadan Skole. I Aaret 1852 mener han derimod, at der virkelig er Xrang tilstede til en saadan Skole. 1845 vil han, at Skolens to øverste Klasser skulle bortfalde, og, hvis dette ikke hjalp, hele Skolen nedlægges; i 1852 — efterat Skolen har mistet disse Klasser, og Regjeringen er betenktaa paa at nedlægge den — mener han „at burde tilraade, at Forøget med saadanne Skoler begyndes forsra og gjennemføres i al sin Fuldstændighed“ (altsaa: de oprindelige øverste Klasser igjen oprettes). See: Den videnskabelige Realskole i Aarhus. Af Cl. Funch. Overører. Ebhvn. 1852. Udg.

det fortjener, at man vel legger sig det paa Hjerte — ville de samme af Skolens nuværende Disciple, som efter dens nærværende Organisation vilde blive 19—21 Åar (og disse ere hvad den vedføjede Liste Nr. II¹⁰) udviser, de allerfleste) inden de dimitteredes, opnaae en Alder af imellem 17 à 19 Åar, inden de funde ventte Dimission fra den projec-terede Skoles VIII (IV, A.) Klasse¹¹).

Dersom det altsaa virkeligen er sandt, at Forældre ikke ville lade deres Born sege Skolen længere end til det 16de År, saa vilde Eleverne, som oplyst, ogsaa forlade den nye Skole forinden dens hele Lærergang var absol-veret, og man maatte da for at være konsekvent etter ned-sætte sine Forderinger, etter slae een eller to Klas-ser af.

Vel maa det indrommes, at i mange af de tydste Real-skoler¹²) — i de fleste preussiske, baierske, hessendarmstadske og badenske Realskoler (see Beger: „Idee des Realgymnasiums, Leipzig 1845“) — forlade Disciplene Skolen ved omtrent det 16de År. Men dette er, vel at mærke, Normalalderen for Dimittenderne, som til den Tid have at præstere hvad Skolen

¹⁰) Den ovenomtalte Listes anden Deel, nemlig over de dengang Skolen besøgende Disciple. Udg.

¹¹) At 16 Åars Drenge, der her i Provindserne ere langt mindre opvakte, der have seet eller hørt langt mindre af det, der hører til at fremme den aandelige Modenhed, og altsaa baade af Skoel og Legeme endnu ere Drenge, skulle kunne præstere hvad der i det oftnaevnte Skrift loves (S. 49) om Moderkmalet, at de navnlig skulle have erhvervet sig „Færdighed i at udtrykke sig saavel mundtlig som skriftlig, med Ræjagtighed, Rigtighed og Smag“, mod-siges af den Erfaring, jeg har gjort saavel her som andet steds.

¹²) Forfatteren paaberaaber sig Ændflands Erfaring for at styrke sin Paastand. Udg.

fordrer lært, hvilket ingenlunde er mindre, end hvad Aarhuus videnskabelige Realskole nu krever for at give Modenheds Bevæs. Tydskernes Latin vejer meget mere end det ene Sprog, vi have mere end de¹³⁾, og i Mathematik gaaer de langt videre¹⁴⁾.

Desuden er det 16de Åar ikke fastsat som Terminus i adskillige tydske Skoler, og der hæver sig vægtige Stemmer mod saa store Forderinger til denne unge Alder. Saaledes taler den ovenfor citerede Forfatter, Dr. Aug. Beger, Director der höheren Bürgerschule zu Neustadt - Dresden, meget stærkt for det 17de eller 18de Åar, som den Alder, af hvilken man først kan vente nogen Forstands- og Characteers - Modenhed: „Nur bei dieser“, siger han i Skriften: „die Idee des Realgymnasiums“, S. 198, „auf der Uebergangsstufe zur eigentlichen Fach- und Berufsbildung gewonnene Reife und sittlichen Haltung lässt sich mit einiger Gewissheit erwarten, daß der Jüngling auf der Academie oder im praktischen Leben wissenschaftlichen Sinn und charactervollere Selbständigkeit nicht nur bewahren, sondern immer mehr kräftigen werde.“ Og blandt andre Autoriteter for sin Mening har han S. 202 følgende Anmerkning: „Die königliche Verordnung für die Realschule zu Aarhuus in Dänemark bestimmt ebenfalls das Alter der Schüler vom 10—18 Jahre, vgl. Dänische Staatszeitung v. 27ten Mai 1839.

At citere Tydsklands Skoler, som Bevæs for at Aarhuus Realskole skal ned sætte sine Forderinger, gaaer altsaa ingenlunde an.

¹³⁾ I königliche Realschule zu Berlin anvendes paa Latin 12 timer om Ugen i Prima, i Ober- og Unter-Scunda: og 6 Timer i Ober- og Unter-Vertia, og i Ober- og Unter-Dwarta, See Jahresbericht 1844.

¹⁴⁾ I. e.

Rigtignok funde Realskolerne her i Landet (burde hellere hedde i Kjøbenhavn; thi andre, forsaavidt de gives, have ingen Erfaring¹⁵⁾) efter den almindelige Erfaring, som jeg i sin Tid har deelt med alle de private Instituters Bestyrere, ikke i Almindelighed gjøre Regning paa at beholde deres Disciple længere end til det 16de Åar, fordi det endnu ifolge gammel Slendrian der ansees for rigtigere at vinde Anciennetet i i sin vordende praktiske Livsstilling end til denne at medbringe grundige Kundskaber og videnskabelig Dannesse.

Men det falst dengang aldrig os Bestyrere ind, at ansee dette for noget Gode, eller dog for Noget, man burde stræbe at befordre. Evertimod ønskede vi, som et Middel derimod, at en offentlig Grammen med større Fordringer end de, som Realelever ved deres Udtredelse af Skolen dengang funde præstere, maatte blive anordnet. En saadan vilde altid blive tagen af Nogle, og ifolge Exempllets Magt altid af Flere, og i Tidens Løb blive anset for nødvendig til Concurs med dem, der allerede havde absolvet den.

Vi glædede os derfor meget ved at høre om den videnskabelige Realskole, som af Staten (der ikke saameget behøver at tage Hensyn til, om Anstalten betaler sig, og som har Magt til at fremme dens Flor paa forskellige Maader) skulde oprettes, idet vi haabede, at den, som Normalskole, skulde tjene til at heve ogsaa det kjøbenhavnske Publikums Forestilling om, hvilken Grad af Skoledannelse der maa fordres af den Borger, der vil gjøre Krav paa Navnet en danned Mand.

¹⁵⁾ Efterat Øvenstaende var reenskrevet, seer jeg, af en Beretning af „Berlingske Afdende“ (20de April), at Odense Realskole har blandt sin øverste Klasses Disciple 17, som ere fra 16 til over 18 Åar.

Den fornemste Hindring for de kjøbenhavnske Realskolers Fremgang til Dannelsesanstalter af en højere Rang, er imidlertid, hvad der maa ske kan synes at være et Paradox, deres temmelig høje Alder i den samme Form, som de nu have. I Efterslægtsselskabets Skoles, i Borgerdydsskolernes og det v. Bestenske Instituts (dette var fra først af næsten blot en Real-skole) Realklasser have næsten alle Hovedstadens nulevende Handelsmænd, Kunstmere og Haandværkere modtaget deres. Dannelsen. Denne er i sin Tid blevet anset for god, sammes Besiddere ansee sig selv for dannede¹⁶⁾ Mænd, og ønske ofte Intet mere for deres Sonner, som de derfor nu sende i Skole med kun disse foreldede Forderinger.

Underledes er det her i Jylland. Her var (og er) en saadan Dannelsesanstalt noget ganske Vilt og Ukjendt. Her føles almindelig¹⁷⁾ en Trang til Dannelsen, og enhver Fader ønsker i Erfjendelse af, at han selv savner dette Gode, at det da maa blive hans Son til Deel. Han kjender ikke nogen bestemt Grad af Dannelsen, hvilken han — som Kjøbenhavneren — kan ansee for tilstrekkelig og saaledes bruge som en kritisk Allen til at udmaale, hvormeget — efter hans Synskreds — den fordrede Kundskabsmasse er for stor, en kritisk Exper, der i de forlangte Læregjenstande kan finde Contraband, der skal vrages. Alt hvad han har erfaret ved Læsning af Staender-tidenden, offentlige Bladé, osv., tjener til at anbefale den Kundskab, hvortil der just nu aabnes Adgang. Den højeste Ancto ritet for Undervisningsvesenet i Landet (der dengang endnu ikke havde lidt saamange Angreb) anbefaler Oprettelsen af en saadan Anstalt, og i dennes Organisation folges den Plan, som højt anseste Mænd og deriblandt en af Koryphæerne for denne

¹⁶⁾ Livets Skole har naturligvis hjulpet ester.

¹⁷⁾ Skrevet 1845.

Undervisnings Undersøgere og Tilstaaadere, samt twende Maend af højeste realistiske Dannelsse, have forestaaet. Det var saaledes naturligt, at den videnskabelige Realskoles Oprettelse her i Jylland imødesaaes med tillidsfuld Forventning. Og denne Tillid troer jeg ogsaa, at den hidtil har bevaret; — jeg mener ikke den Tillid, som f. Ex. Erfjendelsen af Lærernes Dygtighed icke medfører, — men Tillid til det Hensigtsmæssige i Skolens Organisation, Tillid til Rigtigheden af det Med, den har sat sig, det Maal af Kundskab og Færdigheder, hvis Erhvervelse den fordrer hos dem, den skal stempe med Modenheds-Erfklaering. De Foreldre, som for mig have udtalt deres Anstuelser, naar de udmeldte deres Sonner¹⁸⁾ af Skolen, have blot beklaget, at Uloveensstemmelserne mellem disses Alder og Kundskaber, eller andre traengende Omstændigheder have forhindret dem fra at benytte Skolens fuldstændige Cursus; men ingen sinde yttert, at de ikke ønskede Bedkommende i Besiddelse af den Kundskabsgrad og Landsmodenhed, som Skolens Undervisning i sin Heelhed sigter til at meddele.

Saaledes har det, efter min Overbevisning, hidtil været; dette har været de Forstandigeres som og de mere Velhavendes (navnlig Godsejernes og de mindre Landejendoms-Besidderes, fra hvilken Classe af Statsborgere saagodtsom alle udenbyes Elever sendes os) Stemning for og Mening om den bestaaende Realskoles Undervisningsmaal. Men der er jo ingen Tvivl om, at naar offentlige Blade og Skrif-

¹⁸⁾ Hersra undtages naturligvis de til Gymnænd, Detaillister og Haandværkere bestemte Dreng. Men for dem er den videnskabelige Realskole jo ikke bestemt. At vordende Cadetter helst vilde være fri for Engelsk, vordende Gymnænd for Fransk osv., kommer heller ikke Sagen ved; thi de ere kun Hospitanter.

ter af Kyndige¹⁹⁾ erklaere, at Skolens Plan er forfejlet, og
søve at vise en Gjenvej, der kostet baade mindre Tid og farre
Penge, saa vil hin Tilstid til Skolen, som den nu
er organiseret, rokkes meget. Og dersom den Auctoritet,
som har givet den dens nuværende højere Sving, skulde finde
sig foranlediget til at gjøre et Tilbageskridt²⁰⁾, saa vilde
en saadan Foranstaltung visseligen blive udlagt, ikke som
en interimistisk Udsættelse af det Nette (fordi den nødvendige
Ferdamsele til at kunne benytte den lagte rigtige Plan
endnu øste fattedes), men som en Indrommelse af,
at Planen i eg for sig var forfejlet, som en Til-
staaelse af, at der ikke behoves saa Meget. Og har forest
denne Mening rodfæstet sig ogsaa i Provindserne, saa vil det i
den kommende Tid naturligvis blive ligesaa vanskeligt at ud-
rydde den²¹⁾, som Det nu er at besejre denne Fordem i Hoved-
staden.

Hvad er da Grunden til den ringe Frekvens i Skolens
øverste Klasser?

-
- ¹⁹⁾ F. Gr. Magister Hammerich; Overlærer Hunch i sidst
nævnte Skrift, der anbefaledes i offentlige Bladte af Magister
Hammerich og Adjunct Regind, anførtes i et Kjøben-
havnsk Blad, som Auctoritet for den Paastand, at Real-
skolens Maal var forfejlet, og hvis tids citerede Ord om, at
„Trangen til den højere Dannelsse osv. føles saagodt som af
Ingen“, anføres i „Indbydelseskrist til den offentlige Gra-
amen i den borgerlige Realskole i Randers 1846“, af denne
Skoles Medbestyrer, H. C. Jacobsen, som bestyrkende
Rigtigheden af hans Anstuelse: at Realundervisningen bedst
vilde fremmes ved private Læreanstalter. Udg.
- ²⁰⁾ At lade, efter hin Tilstid til Skolen, to øverste Klasser
falde bort. Udg.
- ²¹⁾ Det Modsatte gjør Forsetteren af det tidtomtalte Skrift rig-
tignok Regning paa. See S. 53. Udg.

Svaret maa, efter de foranførte Data, kun i saa Tilfælde blive det, at Bedkommende ikke attræede den Danneelse, som Skolen tilbød, men, hvilket den eventuelle høje Dismissionsalder viser, i de fleste Tilfælde Mangel paa en til Alderen svarende Fremgang i de forskellige Undervisningsfag hos Eleverne ved deres Optagelse i Skolen. Udenbyes Forældre (af disse maa Skolen især vente sin faste Stok) ville, og kunne ikke ret godt, sende otte Aars Born saa langt bort fra Hjemmet for at lade dem begynde Undervisningen i Skolen forfra; den Undervisning, de hidtil have forslaffet, og have kunnet forslaffe dem hjemme, har ofte været ufuldkommen og usammenhængende, og i ethvert Tilfælde ikke indrettet efter Realskolens Tarb (undertiden have vedkommende Lærere ikke engang slæftet sig den nødvendige Underretning herfra). Nu er det allerede anderledes. Aldstillinge Forældre, der have havt det omtalte Uheld med deres ældre Born, ere flyttede til Byen eller have fået Ejendom i dens umiddelbare Nærhed, for at de yngre Sønner skulle begynde Skolen i rette Alder; Andre, der ere i samme Tilfælde, have sørget for bedre Elementarundervisning hjemme. Dette vil allerede noget kunne spores af Elevernes Alder i II og især af de Sidstindkomnes i I Klasse. Men det siger i Sagens Natur, at en saa aldeles ny Ønstalt, hvis Fremgang beroer paa et forudgaaende Opsving i den hele Optagelse og i det private saavelsom i det offentlige Undervisningswesen, først med Tiden kan bringe rigeligere Frugt. At Realundervisningen i den senere Tid vindet mere og mere Terrain ved Siden af den lærde Undervisning i Sydsland, sees af de pedagogiske Journaler²²⁾; og samme Phænomen vil

²²⁾ Hannovers Realskole funder i Føraaret 1843 af 90 Aspiranter kun modtage 41. Mager: Pæd. Rev. 1845, Marts.

naturligvis ogsaa efterhaanden indtraede i Danmark; derfor hør
Modet ikke tabes, og den lagte Plan ikke, som forfajlet,
allerede opgives.

Derimod vil det ganske vist være ligesaa nødvendigt, for at
tilfredsstille den Trang, der hos en stor Deel af Samfundet
føles til en mindre vidt udfort Realdamlesse, som ogsaa tjen-
ligt til den højere Realunderviisnings Fremme, at der i de fleste,
ikke ganske smaa, Kjøbstæder anlægges Realskoler efter en mere
indskrenket Plan, hvis Cursus kunde sluttes med det 14 à 15
Aar, ved den Tid, Confirmationen indtraeder, hvilke Anstalter
da vilde give Somaend, Detaillister, Haandværkere og ganske
praktiske Fabrikanter den nødvendigste Dannelse. At ogsaa be-
gavede formuende Bondesonner burde sættes i stand til at erholde
en fuldkommene Underviisning end den, der nu bliver Almuen
tildeel, indrommes vist af Enhver. En saadan kunde de jo vel
tildeels erholde i Forening med de sidst omtalte Kjøbstæders;
men saavel Hensyn til Landboernes hele Levermaade, den større
Simpelhed i Skif og Brug, som det er saa højt ønskeligt, at
de fremdeles blive i Besiddelse af, som og Hensyn til en efter
deres Levervejs Farv indrettet Læreplans specielle Forderinger,
gjor det højt tilraadeligt, at saadan højere Bondeskoler an-
lægges i de enkelte Landdistricter.

Dog dette er for Øjeblikket maastee endnu kun et pium desi-
derium, saa meget mere som de Skoler af lignende Art, der
nu oprettes eller paataakes af andre Auctoriteter, ikke tage
samme Hensyn som Directionen for Universitetet og de lærde
Skoler, da saa mange forskellige, undertiden meget locale og
temporelle Interesjer gjøre sig gjeldende ved Aftattelsen af Lee-
tionstabellen.

Hvad jeg ved alt det Øvenstaende troer at have oplyst er
da fortældigen Folgende:

- 1) Jeg troer at have godt gjort Upaaalideligheden af det Ne-
sultat, Overstører Funch mener at have udfundet af sine
Talopgivelser.
- 2) Jeg troer at have viist, hvori Fejlen ligger, nemlig deri,
at den ene, og det vigtige, Factor til et rigtigt Product:
Discipelenes Alder, ikke er medtagen.
- 3) At denne Alderens Overvegt med Hensyn til de optagne
Disciples Kundskaber er hidtil saagodtsom ene Grund til
at disse ikke have besøgt de overste Klasser.
- 4) At der hos de senest indkomne Disciple findes mere Over-
eensstemmelse i saa Henseende, og altsaa mere Udsigt til, at
Skolens fuldstændige Cursus vil af dem blive gjennem-
gaet.
- 5) At Bemærkningen om, at de tydske Realelever forlade
Skolen i den der normerede Dimissionsalder (det 16de
Aar), ikke uden Videre kan ansføres som Bewiis for at
vore Elever ikke ville oppebie deres Dimissionsalder (det
18de Aar).
- 6) Jeg har gjort opmærksom paa, at de kjobenhavnske Sko-
ler have i den Henseende en særegen Vanskelighed at
overvinde; men
- 7) at denne hidtil ikke er traadt vor Skole hindrende
i Vejen.
- 8) At den omtalte Alders Indflydelse er saa stor, at en
Skole efter den projecterede Plan ikke vilde
kunne dimittere vore nærværende Disciple for-
end i deres 17de à 19de Aar, altsaa ikke i det 16de
Aar, og altsaa -- efter Skriftets Sluttemaade — slet
ikke.
- 9) At samme Skole formeentlig ikke vil kunne bringe
16 Aars Drenge saavidt i Udvikling, som der
loves.

- 10) At man heller ikke i den vil kunne gjøre Regning paa, at Skolen vil blive benyttet af alle Disciple i dens hele Omfang²³⁾.
- 11) Endelig har jeg fremsat det som min Overbevisning, at en Forandring af Skolens hidtilværende Organisation i tilbageskridende Retning altsaa vilde være ikke blot ubetimelig, men fordærvelig for Realundervisningen i det Hele.

Den videnskabelige Realskole i Aarhuns, den 27de April 1846.

Underdanigst
K. E. Nielsen.

Zil

den kongl. Direction for Universitetet
og de lærde Skoler.

²³⁾ Her vilde det være passende at sammenligne Resultatet af Dinißionen i de tydske Skoler, i hvilke Dinißions-Alderen er 16 Aar; og navnlig lægge Mærke til, om da der alle Disciplene benyttte Skolerne i disse fuldstændige Udstrekning. Som bekendt er det endnu kun Zilfældet med Faa.

